

לעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

בהעלתך
ה'תשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

הפרשה כולה על שם העלאת הנרות בהעלתך, באשר נסמכו יחדיו זה לזה העלאת הנרות הנפת הלויים, והעלאת הענן.

ועוד י"ל על דרך המוסר והאמונה, שניתנה פרשת **העלאת הנרות** לכל אחד ואחד מישראל **לשאוב** ממנה **התעלות** רוחנית, באשר לא **לאורה הוא צריך**, אלא **לעלייתם ולאורם** של ישראל, שיתעלו מעל התלונות ומעל המחלוקות, דרך **שבעה רקיעים** על ידי **שבע הספירות הק'**, שהם כנגד **שבעת הנרות**. ולכן נפסק שהעלאת הנרות כשרה בזר. אך **הטבת הנרות** צריכה לאהרון הכהן שיודע כיצד **להטיב עם הבריות**, כפי שהלל אומר: [פרקי אבות א, יב'] **הָגִי מִתְלַמְּדִיּוֹ שֶׁל אֶהְרֹן, אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמִקְרָבָן לַתּוֹרָה. ואין לך עליה גדולה מזו, ולכן צריך שיהיה הוא המטיב את הנרות ויחד אתו יהיו כל ישראל ראויים להעלות את נרותיה.**

ועל דרך הדרש, **כמובא במדרש רבה** (פ'ט"ו) **אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ**

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו

בְּהִעָלְתְּךָ אֶת הַנֵּרוֹת

אֶל-מִזְבֵּחַ פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאָרֶוּ

שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת (ח, א, ב')

יש ליתן טעם מה ראה הכתוב לפתוח את הפרשה **פרשת בהעלתך** עם מעשה המנורה **והעלאת נרותיה**, ולקרוא את כל הפרשה על שם כך **בְּהִעָלְתְּךָ**, בעוד שלכאורה אינה קשורה **להמשך** ענייני הפרשה.
כגון: הענן ועמוד האש והנפת הלויים.

ובשימת לב, יִרְאֶה לְמַעַן כי מכנה משותף אחד לרוב ענייניה, והוא אכן, **העלייה והשאיפה כלפי מעלה**. וכן פירש רש"י על אומרו **בְּהִעָלְתְּךָ**: על שם **שהלהב עולה** כתיב בהדלקתן לשון **עלייה**, שצריך להדליק **עד שתהא השלהבת עולה מאליה**.

ואשר על כן יש לומר **שהעלאת השלהבת בנרות המנורה, היא הנותנת כח לכל העליות**, שבפרשה, של **הענן, של עמוד האש, של הנפת הלויים**. כענין של **"תנו עוז לאלקים"**, ואשר על כן נקראה כל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ואלו הן רמזי המשנה מן התיבה
בְּהַעֲלֹתְךָ:

ב - יִזְרָה על ב' נרות

ה - יִזְרָה על ה' נרות

ע - יורה על מַעֲרָב שהחמש היו
בצד מערב, והוא מלשון עָרַב
שבערב היה מדליקן

ל - במילוויה למ"ד

והוא נוטריקון לא מדליק
שלא היה מדליק את החמש מערביות
עד הערב [והאות ד' תרמוז לכך שרק
מדשנן ויהיה ד' מלשון דשן]

תָּה - ת-תדליק כ-קבוי, שתדליק את
השנים המזרחיים אם הם כבויים
וכשם שהאות ב' קודמת לאות ה'
בתיבת בְּהַעֲלֹתְךָ כן יקדימו שתי
הנרות המזרחיים לחמש המערביים
לעניין ההדלקה.

עוד שנינו שם במסכת

תמיד פ"ג משנה ט': וְאָכַן הֵיטָה לִפְנֵי
הַמְנוּרָה וּבָהּ שְׁלֹשׁ מַעֲלוֹת, וגו'.
ומפרש ר' עובדיה מברטנורא ובה
שְׁלֹשׁ מַעֲלוֹת. כִּנְגֵד שְׁלֹשׁ הַעֲלָאוֹת
שְׁקִיבוֹת בַּמְנוּרָה, בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת
הַנְּרוֹת, וְהַעֲלָה אֶת גְּרָתֶיהָ, לְהַעֲלוֹת גֵּר
תמיד.

הוא לא שָׁאָנִי צָרִיךְ לָכֶם, אֲלָא שְׁתֹּאִירוּ
לִי כְּדֶרֶךְ שְׁהֶאֱרַתִּי לָכֶם.

ולעומקו של מקרא, על דרך
המשל והנמשל, פְּנֵי הַמְנוּרָה הוא פני
ה', נֹאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, הם בני
ישראל המונהגים על ידי שְׁבַעַת
הרועים, וכיצד הם מאירים,
בתפילתם. שנאמר שְׁפָכִי כַּמִּים לִבִּי
נִכַח פְּנֵי ה'. (איכה, ב, יט') זה מה
שכתוב אֶל-מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמְנוּרָה נֹאִירוּ
שְׁבַעַת הַנְּרוֹת.

ועל דרך הצח, ליכא מילתא דלא
רמיזי באורייתא.

וכן תרמוז המילה בְּהַעֲלֹתְךָ למשנה
בתמיד פ"ג משנה ט':

מִי שֶׁזָּכָה כְּדִשּׁוֹן הַמְנוּרָה, נִכְנָס וּמָצָא
שְׁנֵי נְרוֹת מְזֻרְחִים דּוֹלְקִים, מְדַשֵּׁן אֶת
הַשָּׂאָר [חמש מערביים] וּמְנִיחַ אֶת
אֵלוֹ [את השניים] דּוֹלְקִין בְּמִקּוֹמָן.
מָצָאן [את השניים] שְׁכָבוּ, מְדַשֵּׁן
וּחוֹזֵר וּמְדַלִּיק מִן הַדּוֹלְקִים, וְאִם אֵין
בְּנְרוֹת דּוֹלְקִים, מְדַלִּיק מִמִּזְבַּח הַעֹלָה:
וּבַשָּׂאָר [חמש] הַנְּרוֹת מָצָאן שְׁכָבוּ
אֵינוֹ מְדַלִּיק עַד הָעָרֶב:

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

שהנכד יעלה במעלות התורה והיראה להגיע למעשה אבותיו לקיים קבלת התורה כנתינתה מסיני.

עד כאן התבאר מדוע דווקא ג' מעלות היו במנורה.

ועוד ינתן טעם מדוע היו המעלות דווקא **מאבן**. שהמנורה כאמור היא כנגד חכמת התורה הנמסרת ממשה רבנו לכל הדורות **מאב לבן**. ולכן אמרה המשנה שהמעלות היו **מאבן**. שהיא נוטריקון אב-בן. וכנ"ל כר' יהושע בן לוי שבזה מתחברים הג' דורות של אב-בן.

ועל דרך הצח, נאמר שעל כן ניתנה התורה על **לוחות אבן**, שתהיה מסירתה **מאב לבן** ומהבן לבנו עד סוף כל הדורות. נמצא שלכולם מסירת התורה היא כנתינתה מסיני.

ועוד לעניין בהעלתך את הנרות כנגד ולא-תעלה במעלת על-מזבחי

יש לעיין מדוע **בכבש העולה למזבח הנחושת, הקפיד** הכתוב [שמות כ, כג'] **ולא-תעלה במעלת על-מזבחי אשר לא-תגלה ערותך עליו, ובמנורה לא**

ולעומקו של מקרא ינתן טעם נוסף מדוע היו ג' מעלות. בהיות המנורה כנגד החכמה האלקית של התורה, ירמוז בזה למה שאמרו חז"ל [תנא דבי אליהו רבא פ' כ"ה] **חַיִּב אָדָם לומר מתי נגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם יצחק ויעקב**. לכן נעשו ג' מעלות, כנגד אברהם יצחק ויעקב שישאף כל אחד להגיע לדרגתם.

ועוד יכוון הכתוב בדרשת ג' מעלות המנורה לדברי ר' יהושע בן לוי [קידושין ל ע"א] **אמר ריב"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני** שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב.

והיינו ג' מעלות הרמוזות בהעלאת אש המנורה, כשמלמד את בן בנו תורה, **והם ג' דורות**, שבהם מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מסיני.

ועוד נאמר בדברי ר' יהושע בן לוי **שמעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מסיני**, יהיה פירושו: כשם שמעלה על הסבא כן מעלה על הנכד כאילו קבלה מסיני.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

שהכבש במזבח היה משמש לא רק לעלייה אליו, אלא חלק מעבודת הקרבת הקרבן. שהיו מניחים עליו את אברי הקרבן ומולחין אותו שם טרם הקטרה באש. ומשם מעלין אותו להקטרה. יוצא איפוא, **שעצם העליה על הכבש היא חלק מהעבודה**, ולכן הקפיד הכתוב ביותר **אֲשֶׁר לֹא-תִגָּלֶה עֲרֹנְתְּךָ עָלָיו בַּזְמַן הָעֲבוּדָה**. ואצל המעלות שלפני המנורה, העליה במעלות היא **לא חלק מהעבודה**, אלא נתינת אפשרות לכהן להדליק, יען היתה גבוהה. והעליה במעלות אינה עיקר העבודה במנורה, לכן לא הקפיד הכתוב במעלות אל המנורה **טרם העבודה**.

אבל בכבש, שהעלאת הקרבן עליו היא חלק מהעבודה, אם כן הקפיד הכתוב שלא תגלה ערותך עליו ושלא ינהג מנהג בזיון **בזמן העבודה**.

ועל דרך הסוד, שרש המילה **בהעלתך** הוא **עלה**, והוא אחד מע"ב שמות הק' היוצאים מן הפסוקים **ויסע ויבא ויט שבפר'** בשלח (יד, יט'-כא'), והוא המלאך הממונה על כל עליות רוחניות שבתורה.

רק שלא הקפיד אלא אדרבה ג' מעלות היו שם.

והרי **בַּכֶּבֶשׂ** פירש"י **ולא תעלה במעלות**, כשאתה בונה **כֶּבֶשׂ** למזבח, לא תעשהו מעלות מעלות, אלא חלוק יהא ומשופע **אשר לא תגלה ערותך**. שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד, מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון וגו'.

ויש לשאול, אם כן, **מדוע במנורה לא הקפיד על עליה במעלות**.

ותגדל הקושיה שהרי המזבח שאסר בו הקב"ה מעלות, הרי הוא מחוץ לבית המקדש, והמנורה **שיש בה ג'** מעלות נמצאת היא בתוך הקדש מול קדש הקדשים, ואיך לא הקפיד בה הכתוב על מעלותיה, שיש בזה כביכול מנהג בזיון מדין קל וחומר.

ובשימת לב יש לומר שחילוק יש בין כבש המזבח ובין מעלות המנורה.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

שבעים אומות. וכשם שפְּרִי החג העולים על המזבח, מכפרים על שבעים אומות, כן הדלקת הנרות מאירה בהם את קדושת ישראל.

ויהי ערך הדברים כך: בהעלתך את הנרות של נשמתך ונשמות כל עם ישראל, אל מול פני המנורה יאירו גם כל נפשות שבעים אומות להיות **שלהבת האמונה באדון הכל** מאירה גם בהם, **להעלות קרנם של ישראל בעיניהם.**

והם שמונת הנרות המאירים בחנוכה, האחד כנגד ישראל והשבעה הנותרים כנגד שבעים האומות, שעל ידי השלהבת העולה מאליה בתוככי נשמות עם ישראל, יאירו ויתנוססו מאליהן נסי ה' אשר נתן לנו להתנוסס בהן **ולתרבות האור בעולם גם כנגד העולם כולו.**

ועל דרך הצח והלשון, בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת כְּתִיב הַנֵּרוֹת חֹסֵר ו'. ובהמשך הפסוק כתיב **מלא עם ו' יָאִירוּ שְׂבַעַת הַנֵּרוֹת.** כי הו' תֹּרָה לעולם על קשר עם הקב"ה. ולכן בטרם יועלו הנרות שהם כנגד ישראל, נכתבות הן בלא ו' בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת. **ולאחר העלאתן נקראות עם ו' יָאִירוּ**

ועל ידו השם הק' **עלו,** מע"ב שמות, וגם הוא יוצא מע"ב שמות הנ"ל, וכן מובא בזה"ק שהוא כנגד **העליה** ממצרים.

ועל ידו השם הק' **עאל** מע"ב שמות, הממונה להעלות את האדם מתהום הנשיה, וזה שהבטיח הקב"ה ליעקב אבינו וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עָלָה, והיינו שישלח לו מלאכיו הק' אֶעֱלֶךָ וְגַם עָלָה להעלותו ממצרים, ויחד עם השם הק' **עלו,** להעלות את כל בני ישראל ממצרים.

ואשר על כן תִּקְרְאוּ יַחֲדָיו הַמְּלָאכִים הק' האלה להיות ממונים על **העלאות** הנרות **והעלאותם** של כל בני ישראל, ולהיות עם אהרן בעת אשר **העלה** את נרותיה של המנורה, להיות השלהבת **עולה** מאליה, **וּמַעַלָה** אָתָּה את בני ישראל בכל הדורות ברוחניות ובגשמיות. וזה נרמז במילה **בְּהַעֲלֹתְךָ.**

ועוד יש לומר, על דרך המוסר והאמונה, אומר לך הכתוב שבהעלתך את נר ה' נשמת אדם שֶׁבָּךְ למדריגות רוחניות עליונות, אתה מעלה אתך את כל הנרות של כל נשמות ישראל וְאָתָּן את כל העולם כולו. ונרמזו בזה שְׂבַעַת הנרות כנגד

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

דבר לשון **חשיבות** וגבורה, [וכפי שיתבאר לקמן], **ואמרך** היא לשון **פיוס**. שבא להפיס את דעתו של אהרן **באמירה רכה**, וכפי שמוכר ברש"י, חלשה דעתו בראותו את כל הנשיאים מקריבים לחנוכת המזבח **והוא אינו עמהם**, אמר לו הקב"ה **שלך גדולה משלהם**, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

שלך גדולה משלהם. יש להבין במה דברים אלו מפיסים את דעתו של אהרן. הרי סוף סוף הקרבת הנשיאים היא הקרבן **הראשון במשכן** ויש לו טעם של **ראשוניות** והתחדשות, מה שאין כן מעשה המנורה **לכאורה** שהוא מעשה **תדירי** שאין בו התחדשות והתפעלות כבראשונה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, **שכך אמר לו הקב"ה לאהרן הכהן, שלך גדולה משלהם**:

ההקרבה שאתה הקרבת גדולה מההקרבה שלהם. **שהם** הקריבו בקר ועגלות זהב וכסף וקטורת ומנחה, **ואתה הקרבת את שני בניך**. לכן תהיה זכותך יותר גדולה, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

שבעת הנרות, שהעלאתן מקרבתן אל אביהם שבשמים. ומה שכתב בהמשך [פסוק ג'] **שוב בלי ו' נעש פן אהרן אל-מול פני המנורה העלה נרותיה**, כי עתה כבר עלו והתקרבו נשמות בני ישראל אל אביהם שבשמים, **והכתוב מעיד בהם שהם נרת-יה**. והיינו דכתיב: **נרותיה**.

ובשימת לב, באומרו **המנורה כתב עם ו' אל-מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות**. שבזה רמז הכתוב **לנר האמצעי** שהוא כנגד אורו של הקב"ה, שהוא אורו של עולם, הוא אורן של ישראל. וישראל הם כנגד שאר הנרות אשר שלהבותיהן נראות פונות ומשתחוות אליו ואומרות **ישעניו כה, ט'** זה יהי' קנינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

~~~~~

דבר ואמרך

דבר אל-אהרן ואמרך אליו בהעלתך את-הנרות וגו'.

יש ליתן טעם, מדוע אמר הכתוב בכפילות **דבר ואמרך**. וי"ל שנקט

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ורודף **שְׁלִימוֹת** בכל המצוות כולן
ובפרט במצוות **אהבת הבריות**, שהיא
שקולה **כהעלאת הנרות**, ולא יִשְׁנֶה
כמלא נימא ממה שְׁצִנָּה, ועל ידי כך
יהיה מקרבן לתורה.

ועל דרך הצח יֵאמֶר, כי כלל ראשון
באהבת הבריות הוא **להאיר להם**
פנים. ואהרן אכן כך מברך **יאר ה'**
פניו אליך, וגם **נאה מקיים** שעל ידי
העלאת והארת הנרות יאירו **פניו**
אליהם, ואין לך קירוב יותר גדול מזה
לתורה, שמאיר **פניו לבריותיו של**
מקום.

^^^

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקִּנְיָה זָהָב
עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָה מִקִּנְיָה הָאֵל
(פרק ח' פס' ד')

עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָה.

פירש רש"י כלומר גופה של
מנורה כולה וכל התלוי בה: **עַד**
ירכה. שהוא אבר גדול: **עַד פְּרֻחָה**.
שהוא מעשה דק שבה **הכל** מקשה.
ודרך **עַד** לשמש בלשון זה, כמו
(שופטים טו, ה) **מגדיש ועד קמה**
ועד כרם זית. עכ"ל.

וכאומרו, תחת שני בניך שנשרפו,
תהיה אתה מדליק ומטיב את הנרות.

ועל דרך הצח יש לומר, מאי מיטיב,
מיטיב עם נשמתם, מדליק את הנרות
של ביהמ"ק וגם את נרותיהם של
נשמות שני בניך, נר ה' נשמת אדם.

ולפי זה יש לומר שלכן חילק
המקום בהדלקת הנרות בין **חמש**
ושתיים. שתמיד ידליק **שתיים** **לחוד**
וחמש לחוד, כאשר **שתי** הנרות הם
כנגד **שני בניו**, **וחמש הנרות** הם כנגד
חמשת חלקי הנפש שלהם נר"ן ח"י.
נפש רוח נשמה חיה יחידה.

ובזה ינתן טעם נוסף בדברי רש"י על
הפסוק בַּעֲשֵׂךְ כָּן אֶהְיֶה מִלְמַד **שלא**
שינה. שאף שניתנה ההדלקה לתיקון
נשמות בניו, **לא כיוון בהדלקה זו**
אלא לציוויו של מקום.

ואשר על כן, לא הסתפק הכתוב
באמרו **וְאִמְרַתְּ אֵלֶיךָ**, אלא גם יגיד
הכתוב **דַּבֵּר** אל אהרן, והוא לשון
חשיבות, שיהיה הוא **דַּבֵּר** אֶחָד לדֹּר
בענין זה של **מגיד שבחו שלא שינה**.
ועוד יש לומר, **שיהא** כל אחד ואחד
מתלמידיו של אהרן אוהב **שְׁלִימוֹת**

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

אִישׁ צַדִּיק, וְקָרָא אִישׁ אֲדָמָה, אָבֶל
מִשָּׁה מִשְׁנַקְרָא אִישׁ מִצְרִי, וְקָרָא אִישׁ
הָאֱלֹהִים. (דברים לג, א)

ואשר על כן, לעומקו של מקרא
נאמר: נח שהוא **אִישׁ אֲדָמָה** נשאר
בעולם **העשיה**. לכן כתיב ביה כָּלִל
אֲשֶׁר צָנָה אֱתוֹ אֱלֹהִים בְּנֵי עֲשָׂה.
אבל משה **שִׁנַּקְרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים**,
ממשיכה התורה ומכתיבה עליו בְּנֵי
עֲשָׂה אֶת הַמִּנְהָה, לומר לנו שלא
נשאר בעולם העשיה, אלא כראוי
ל**אִישׁ הָאֱלֹהִים** הוא עולה מעולם
העשיה עם **השלהבת שעולה מאליה**
דרך עולם היצירה והבריאה אל עולם
האצילות, גבוה מעל גבוה. לכן נאמר
בו בְּנֵי עֲשָׂה אֶת הַמִּנְהָה. ופירש רש"י
שם: בְּנֵי עֲשָׂה מִי שֶׁעָשָׂה. ומדרש
אגדה על ידי הקב"ה נעשית. וכן
מובא בתנחומא תיעשה מאליה.

ופירוש הדברים שלא הצריכו
הכתוב את משה לעשות את המנורה,
כי הוא איש האלהים ולא איש האדמה.
ואע"פ כן נקראת על שמו, בְּנֵי עֲשָׂה
אֶת-הַמִּנְהָה, שרצה לעשותה, ונאנס
על פי הדיבור, ומעלה עליו הכתוב
כאילו עשאה.

^^^^

ולעומקו של מקרא נאמר, כי לא
בְּכָדִי הביא רש"י פסוק זה כראייה
לדבר, שלשון **עַד** פירושו הוא **שכולל**
הכל. שכן נכללו בו ברמז כל כלי
הקדש, המנורה, מזבח הזהב
והשולחן. שכן **מגדיש** יורה על **מזבח**
הזהב שעל גגו **הקטורת** צבורה
וגדושה בגחליה כגדיש, **ועד קמה**
יורה על **השולחן** שבו לחם הפנים
העשוי מן הקמה, **ועד כרם זית**. היא
המנורה שהעלה נרותיה **בשמן זית** זך
כתית למאור.

^^^^

כַּמִּרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת-
מִשָּׁה בְּנֵי עֲשָׂה אֶת-הַמִּנְהָה: (פרק
ח' פס' ד')
בְּנֵי עֲשָׂה אֶת-הַמִּנְהָה. ובנח נאמר רק
כן עשה ולא כן עשה את התיבה:
וַיַּעַשׂ נֹחַ כָּלִל אֲשֶׁר צָנָה אֱתוֹ אֱלֹהִים
בְּנֵי עֲשָׂה (ו, כב')

יש לשאול אם כן מדוע התורה לא
תכתב כן בנח בְּנֵי עֲשָׂה את התיבה,
כשם שנכתב במשה בְּנֵי עֲשָׂה אֶת-
הַמִּנְהָה.

אלא יש לומר כהמדרש רבה,
בראשית רבה (פרשה לו, ד) אָמַר רַבִּי
בְּרַכְיָה, חָבִיב מִשָּׁה מִנֶּחֱם, נֹחַ מִשְׁנַקְרָא

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וארץ בעבודת הלויים, שבעבודתם משרים שכינה בישראל.

ועוד תרמוז היוד הכפולה לעשר ספירות הק' שבמעשה הלויים, וכשם שהם שומרים משמרת הקדש כן הקב"ה שומר על עמו ישראל בהשתלשלות עשר הספירות הק'.

ל שבלויים יורה על בן שלשים לעבודה. והסיומת ים במלה לויים תרמוז על שנת החמישים שלוי עובד עד שנתו החמישים.

שש עשרה פעמים נאמרו בני ישראל בפרשת הלויים, **ושש עשרה** פעמים כתובה המילה **הלויים**. [עם ה' **הידיעה**] והם ביחד **ל"ב**, לרמוז שבכל עבודתם רחמנא **לבא** בעי. שהקב"ה רוצה את **הלב** שבעבודתם.

והפעם היחידה שתופיע המילה **והלויים** עם **ו'** **בתחילה**, לומר לך שבכל עבודתם הקב"ה מושיעם. וכמשנה בסוכה [פרק ד, משנה ה'] שהיו אומרים אני **והו'** הושיעה נא. שכן דרך מילוי האות ו להיכתב בשני ווין. כזה: וו, וכאילו יכתב ווהלויים. תן ו אחת מחד גיסא של ה, ו- ו אחת מאידך גיסא של ה, והרי השם הק'

רמזי הלויים

קח את הלויים. (ח' פס' ה – י"ד)

עשרים פעם נכתבה המלה לויים בפרשת הלויים. וחמש פעמים כתובים בני ישראל בפסוק אחד ביחס ללויים: **ופירש רש"י** בשם המדרש רבה, **שמתוך חיבתו כפלן חמש פעמים בפסוק אחד** כנגד **חמישה חומשי תורה**. ובאשר ישראל והלויים נזכרים יחדיו בפסוק זה, יתפרש רש"י לעומקו של מקרא שכפלן מתוך חיבתו של ישראל וגם מתוך חיבתו של הלויים. וחמש פעמים שזכרו בנ"י בחיבה כנגד חמשה חומשי תורה ועוד עשרים פעמים שהוזכרו הלויים, ירמוז הדבר לכך **שבן עשרים וחמש שנה נכנס הלוי ללמוד סדר העבודה**.

ובכולם **יו"ד דגושה**. והדגש בא להכפיל את האות יו"ד וכאילו כתוב לויים. וביוד הכפולה תהיה מרומזת השכינה הק' בדגש של האות **י'** במלה **הלויים**, שבזה תוכפל כביכול היו"ד לומר כשם שיש יוד מלמטה כן יש יוד מלמעלה. והיא השכינה הקדושה. וכן תרמוז **ו'** שבלוי על חבור שמים

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

נ י ט ע עמוד הַעֲנֵן מִפְּנֵיהֶם בִּנְעָמָד
מֵאַחֲרֵיהֶם [פס' יט']
וַיֵּלֶךְ בָּנִין | מִתְּחֵלָה מִצְרַיִם וּבֵין
מִתְּחֵלָה : שָׁךְ אֶל [פס' כ']

וַיֵּלֶךְ ה' אֵת תְּהִיָּה בְרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל-
הָעֵלְיָה [פס' כא']

ובהעבירם תער על כל בשרם
מתקיים בהם וְהִטְהָרוּ על ידי שם
השם הרמוז בתער.

ועדיין יש ליתן טעם מדוע אם כן
יאסור הכתוב הגילוח בתער לשאר בני
ישראל. אלא כמבואר בפרשת מצורע,
שתער נאמר רק אצל הלויים ואצל
הנזיר שיש בהם קדושה מיוחדת.
ויבואו קדושים וטהורים ויטהרו
בתער. והמצורע, שהוא בטומאה, אם
כי הזקיקו הכתוב לתער לא נאמר בו
תער כי אם תגלחת בלבד, משום שלא
יזכר השם הקדוש תער על טומאת
המצורע. ואשר על כן אסר גם בכל
אדם, שלא כל כמיניה להיחשב
קדוש וטהור כנזיר וכלויים הבאים
לשרת לפני ה'.

ויש ליתן טעם מדוע למרות שלא
יזכר שם תער על המצורע מדוע אם כן

והו. כבמשנה הנ"ל אני והו הושיעה
נא.

^^^

וְכֵן-תַּעֲשֶׂה לָהֶם לִטְהָרָם מִזֶּה
עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהִטְהָרוּ תַעֲר
על-כל-בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם
וְהִטְהָרוּ: (ח,ז')

וְהִטְהָרוּ תַעֲר. יש ליתן טעם מדוע
יצוה על הלויים תגלחת בתער והרי
צריך לעקור בכך לאו מן התורה שלא
לגלח בתער. ועוד: מה ענין התער
אצל כפרה.

ויתבאר על דרך הסוד,

תער הוא אחד משמות הקדש
של ע"ב שמות הקדושים בשיטה ג'
אחד ישר ושנים למפרע, היוצא
מהפסוקים [בשלה, יד, יט-כא], של
ויסע ויבא ויט, וגם שם הוא מופיע
למפרע בשם ערת, והוא יוצא מן
הצירוף של התיבות :

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

המעיינות שבה, תהיה למלכה שלא תורע ולא תצמיח והזכיר הסבה שיעשה השם כי לא לחנם הוא עושה, כי מרעת יושבי בה. עכ"ל.

והם, העוברים על פי ה', כמביאים רעתם על עצמם. וכדברי הנביא [ירמיהו ב, יט'] תִּסְרֹף רַעְתָּךְ.

לעומתם, המגלחים על פי ה' בְּכַפְרָתָם, יעמוד השם הקדוש ערת לימינם, ויוביל תפילותיהם כמוביל שי למורא, ומהפכים בתפילותיהם מדין לרחמים כעתר הזה שמהפך בתבואה. ואשר על כן נקראת התפילה עתה כפי שמובא בפרשת תולדות ויעתר לו ה'. שנעתר לתפילותיו.

^ ^ ^ ^

וְאַתָּה אֵת הַלְוִיִּם וְתָנִים לְאַהֲרֹן וְלִבְנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וְלִכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ (ח, יט')

פירש רש"י בשם המדרש רבה, שמתוך חיבתו כפלן חמש פעמים בפסוק אחד כנגד חמישה חומשי תורה.

הזיקו הכתוב מכל מקום לתגלחת בתער.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי אמנם, זכה המצורע לטהרת המלאך "ערת" שעל ידי התער באשר תשובתו נמצאת במקום גבוה כפי השפלתו במושבו מחוץ למחנה, אך התורה לא תכתיב עליו את השם הק' ערת, כדי שלא יצא חוטא נשכר. ודי לו במה שהזיקתו התורה לתגלחת בתער כלוי וכנזיר שיסודתם בהררי קדש.

אבל לשאר כל אדם, לא ושיענו המלאך ערת בהתגלחו, אלא אדרבה יופיע אצלו בשם רעת, להוכיחו לבל ימנע עצמו מן הרחמים.

וכמבואר ב'אוהב ישראל' מהרב מאפטא, שמלאכי ע"ב שמות הרי הם מלאכים של חסד ורחמים, ואין בהם מלאכי חבלה כלל לעם ישראל. לכן השם הק' ערת ההופך ל'רעת' על ידי מעשי בני האדם, אין בו כדי להעניש. אלא רק כדי להזהיר הגדולים על הקטנים לבל ימנעו עצמם מן הרחמים.

וכפירוש ר"א אבן עזרא: [תהלים ק"ז ל"ד] אָרַץ פְּרִי לְמַלְכָּה מִרְעַת יִשְׁבִּי בָּהּ. ארץ שהיתה סמוכה אל הנהר ואל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

עבדי אבות הוא האדם העובד **בתפילה**, ויפה שיחתו לפני המקום כשהוא מתפלל **מתוך** לימוד התורה הק'. שהעובד בתפילה הוא **כעבד**, והלומד תורה הוא **כבן**. ותפילת העבד יפה כשהיא באה מתוך כח התורה של היותו בן. **יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתוך תורתו של בנים**.

~~~~~

זאת אשר ללויים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא צבא בעבדת אהל מועד (ח,כד')

ובשימת לב, יש ליתן טעם לכפילות **לצבא צבא**. שיכול לומר יבוא לצבא כמו שאמר בפרשת במדבר [ד,ג'] **כל בא לצבא**. ומאי **לצבא צבא**.

מפירוש רש"י משמע שלמד מהמלה **לצבא** שיבוא ללמוד. וכן מובא בפירושו: **מבן חמש ועשרים**. ובמקום אחר אומר **מבן שלשים שנה** (במדבר ד, ג), **הא כיצד**, מבן כ"ה **בא ללמוד** הלכות עבודה, ולומד חמש שנים ובן שלשים עובד, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש

ועל דרך הצח יש לומר שעל כן מזכירים את ישראל מספר פעמים [או חמש כל אחד כמנהגו] **לפני תפילת שמונה עשרה**, כדי לעורר חיבתם לפני בוראם:

צור ישראל קומה בעזרת **ישראל** ופדה כנאמך יהודה **ישראל** [ונאמר] גאלנו ה' צבאות שמו קדוש **ישראל** ברוך אתה ה' גאל **ישראל**.

להזכיר **חיבתו של ישראל** שהם נוטריקון: יש ש'שים ר'בוא א'ותיות לתורה, עוד בטרם יפתחו שערי תפילה.

וכן יש לבאר מאמר חז"ל בפרשת חיי שרה, (כד, מב') והביאו רש"י שם, **יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתורתו של בנים** ופשט הדברים ששיחתו של אליעזר הנכפלת בתורה יפה מתורתו של בנים הנכתבת רק ברמזים.

ולעומקו של מקרא אפשר לומר ולדרוש את אות היחס **מ** לא במובן של יותר מ- אלא במובן של מתוך.

וכה תידרש: יפה שיחתו של עבדי אבות מתוך תורתו של בנים.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

יבוא, כל בא, כל הבא.

בשימת לב למעין, כאן כתיב מִן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה יָבֹוא, ובפרשת במדבר כתיב [ד, ג'] מִן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה וְעַד כִּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל בָּא לַצֵּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֶהָל מוֹעֵד. ובפרשת נשא כתיב חמש פעמים כָּל הַבָּא לַצֵּבָא לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת אֶהָל מוֹעֵד [וכגון ד, ל']. ויש ליתן טעם לשינויים אלו: יבוא, כל בא, כל הבא.

פירש רש"י על הפסוק (ח, כד'): זאת אֲשֶׁר לָלוּם מִן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה יָבֹוא לַצֵּבָא לַעֲבֹד בְּעֲבֹדַת אֶהָל מוֹעֵד.

מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה (במדבר ד, ג), הא כיצד, מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה, ולומד חמש שנים ובן שלשים עובד, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים (ו) ששוב אינו רואה (חולין כד.).

ולפיכך יהיה כל בא מְכוּון כנגד בן עשרים וחמש, שכן כל בא הוא בגימטריא קטנה [למעט הכולל] 25.

שנים (ו) ששוב אינו רואה (חולין כד.).

וכן משמע מפירושו של הרמב"ן: לַצֵּבָא צָבָא שִׁיבָא לַהֲקָהָל בְּנִקְהָלִים בעבודת אהל מועד, שיעמוד עמהם ויראה תמיד עבודתם ביום ובלילה כדי שילמוד הלכות עבודה בתלמוד ובמעשה.

ויש ליתן טעם מניין לַצֵּבָא יוֹרָה על ללמוד.

ולעומקו של מקרא יש לומר כדברי רבי [עבודה זרה יט.] שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ. שנאמר {תהילים א-ב} כי אם בתורת ה' חפצו. ובארמית צבי תרגומו חפץ. כמו: [שמות ב, כא'] נִוְאֵל מִשָּׁה תרגם אונקלוס וצבי מִשָּׁה. וכן באקדמות בחג השבועות וצבי בן ויהב לן אורייתא, תרגומו: וחפץ בנו ונתן לנו תורה.

ואשר על כן יהיה לַצֵּבָא בהוראה של לרצות. לרצות ללמוד. ויהיה ערך הדברים: כל לוי הרוצה לעבוד באהל מועד יבוא ללמוד. והיינו שכתוב: יָבֹוא לַצֵּבָא צָבָא בְּעֲבֹדַת אֶהָל מוֹעֵד. שיבוא כרצונו ללמוד הלכות עבודה בתלמוד ובמעשה. והיינו לַצֵּבָא צָבָא.

^ ^ ^ ^

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

הקדושה: עתה הפעם תלוה אלי.
עשרים שנה לויתי אותך, ועתה תלונה
אלי בקדושתך שהשגת בעבודתך.

^ ^ ^ ^

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הֵלֵמָּה אֵלָיו
אֲנַחְנוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה
נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת-קֶרְבֶּן יְהוָה
בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ט, ז).

הֵלֵמָּה. ובלויים כתיב נתונים המה
לי. והיינו דדרש ר' יוסי הגלילי שהיו
אלו הלויים שהיו עוסקין בארונו של
יוסף.

^ ^ ^ ^

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח
בְּמוֹעֲדוֹ (ט, ב') וגו' וְכִי-יָגִיד אֶתְכֶם
גֵּר וגו' תִּקְחָה אֶסֶת יְהִיָּה לָכֶם וְלָגֵר
וְלֹאֲזָרְחָה הָאֶרֶץ (ט, יד')

וסמך ליה:

וּבְעֶרְבֵי יְהִיָּה עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאָה-
אִשׁ עַד-בֹּקֶר (ט, טו').

יש ליתן טעם לסמיכות הפרשיות
וְכִי-יָגִיד אֶתְכֶם גֵּר בענין חקת הפסח

כיצד: כ=20, ל=3, בא=3, יחד 26
למעט הכולל = 25.

כל הבא כנגד בן שלשים. שהוא כבר
בא ועומד מזה חמש שנים ללמוד
הלכות עבודה, והוא עתה כבר בן
שלשים. ולכן כתוב בה"א הידיעה
שהאות ה"א תורה על חמש שנים.
שהן נוספות על "כל בא".

וזה שאמר יבוא בלשון עתיד. יבוא
ועדיין לא בא. שמגיל חדש ומעלה כבר
מחכה הקב"ה כביכול ומצפה לו וכן
הלוי יושב ומצפה מתי יבוא לידי
ואקיימנו. ובגיל 25 נאמר בו כל בא,
ובגיל 30 כל הבא.

ובגיל 50 ישוב מצבא העבודה,
וירמזהו הכתוב במלה ישוב שהוא 48
בגימטריה קטנה ועוד 2 מלים "מצבא
העבודה" הרי ישוב-מצבא-העבודה
ירמוז על חמישים.

ובשנת החמישים השיג כבר השגותיו
העליונות בעבודתו כמי שהגיע ל'נ'
שערי בינה וקדושה, ויניח לאחרים
לעשות חיל. זה שאמרה לאה,
[בראשית כט, לד] עָתָה הִפְעַם יִלְוֶה
אִישִׁי אֵלָי. יִלְוֶה בגימטריה 50 למעט
הכולל. כביכול אומרת השכינה

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

למִרְאָה-אֵשׁ עַד-בֶּקֶר שֶׁהִיא עַל-
הַמִּשְׁכָּן.

שלא היו ביניהם רשעים כבני מתא
מחסיא. שהרי ראו מִרְאָה-אֵשׁ עַד-
בֶּקֶר ובאו להתגייר.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי יש
כאן תוכחה מסותרת למתלוננים
ולמתאווים שראו גם הם את עמוד
הענן והאש ואף על פי כן התאוו
תאוה והיו מתאוננים וכו', ומידה כנגד
מידה אכלה במ אש ה', באשר לא
חשו לנס הגדול של עמוד האש.
כנאמר וַיְהִי הָעֵם כְּמִתְאַנְּנִים וגו' וַיִּשְׁמַע
ה' וגו' וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה'. (יא,א')

~~~~~

וּבַיּוֹם הַקִּים אֶת-הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶה
הָעֵנָן אֶת-הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדוּת
וּבְעֶרְבֹה יִהְיֶה עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאָה-
אֵשׁ עַד-בֶּקֶר (ט,ט"ו).

לאהל העדות. יש ליתן טעם מה
הוא שאמר הכתוב לאהל העדות. אם
הכוונה לאהל מועד כבר נאמר כסה
הענן את המשכן. אלא כה תפתר: כסה
הענן את המשכן, להיות הענן אוהל
על המשכן. וזו היא עדות לישראל

למִרְאָה-אֵשׁ עַד-בֶּקֶר שֶׁהִיא עַל-
הַמִּשְׁכָּן.

ויש לומר כדאמר רב אשי בברכות
יז: בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו
[ופירש רש"י אבירי לב היינו רשעים]
דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני
בשנתא [שראו את ירחי כלה פעמיים
בשנה לפני סוכות ולפני פסח] ולא
קמגייר גיורא מינייהו. [ולא התגייר
אף גר אחד מהם].

ומפרש תוספות ושמא ניסא
איתרחיש להו [ואף על פי כן לא
התגייר אחד מהם] וראיתי בספר
העתים שחבר הרב רבי יהודה בר
ברזילי ששמע שהיה עמוד של אש
יורד מן השמים עליהם בכלה דאלול
ובכלה דאדר. עכ"ל.

ומעתה יובנו דברי רב אשי שבני
מתא מחסיא רשעים הם, שהרי ראו
עמוד האש מעל ראשי אלפי בית
ישראל, הבאים לשמוע דברי תורה
ופסקי הלכות לפני פסח, ועל אף הנס
לא התגייר אחד מהם.

ויש לומר שהם הם הדברים
בפרשתנו. שלכן הסמיך הכתוב וְכִי-
יָגִיד אֲתָכֶם גֵּר בענין חקת הפסח

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

של מקרא, ולכן יצטרך ליתן טעם
לדבריו בג' אופנים מדוע לא יעזבם.

ולכל באי עולם ששכינה שרויה
בישראל.

~~~~~

ולעומקו של מקרא נאמר שסוף
פסוק ל"א וְהָיְתָה לָנוּ לְעֵינָיִם נִסְמָךְ
הוא לפסוק הבא [ל"ב] וְהָיְתָה כִּי תִלָּךְ
עִמָּנוּ וְהָיְתָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב ה'
עִמָּנוּ וְהַטָּבָה לָךְ, ומה שאמר וְהָיְתָה
לָנוּ לְעֵינָיִם הוא הסבר השכר מהו
הטוב של וְהַטָּבָה לָךְ: שְׂמֵמֶנִי בְּנִיחָה
עתידיים לישב בלשכת הגזית עם
הסנהדרין הגדולה ולדון את ישראל,
והם יקראו "עֵינֵי הָעֵדָה", וזה
שאמר לו וְהָיְתָה לָנוּ לְעֵינָיִם, וְהָיְתָה
לְשׁוֹן עֵתִיד. שתהיה לנו לעיני העדה.
ויש בזה גמול טוב ליתרו וכפי
שיתבאר בפסוק הבא.

~~~~~

וְהָיְתָה כִּי תִלָּךְ עִמָּנוּ וְהָיְתָה הַטּוֹב
הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטָּבָה
לָךְ. (י, לב')
יש ליתן טעם מדוע הוצרך משה
רבנו לומר לחותנו יתרו את ג' ההטבות
ולקמה התכוון באמרו הַטּוֹב יֵיטִיב
וְהַטָּבָה.

וְהָיְתָה לָנוּ לְעֵינָיִם

וַיֹּאמֶר אֶל-גָּא תַעֲזֹב אֶתְנוּ כִּי | עַל-
כֵּן יִדְעָה חֲתָנִנוּ בְּמִדְבָּר וְהָיְתָה לָנוּ
לְעֵינָיִם [י, לא']

וְהָיְתָה לָנוּ לְעֵינָיִם הוא נתינת טעם
מדוע יבקש משה מחותנו להישאר
במדבר ולא לעזוב לארצו. ומפרש
רש"י בג' אופנים [ומסביר השפתי
חכמים מדוע נצרך רש"י לג'
פירושים]:

א. שהרי ראית בעיניך כל הנסים
והגבורות [ולפי זה קשה מאי 'לנו'
וְהָיְתָה לָנוּ לְעֵינָיִם]

ב. כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו
תהיה מאיר עינינו [ולפי זה קשה והרי
הקב"ה מאיר עינינו]

ג. שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו,
שנאמר ואהבתם את הגר. [ולפי זה
קשה שצריך היה לומר והיית לנו
כעינים].

ולפירוש רש"י יש להאיר שכל ג'
פירושו מתיחסים לרישא של הפסוק,
וַיֹּאמֶר אֶל-גָּא תַעֲזֹב אֶתְנוּ, לפי פשוטו

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ועוד יש לומר, מה שאמר משה כי
ה' דבר טוב על ישראל, (י, כט)
כוונתו שבהיותך יועץ לפרעה ולימדת
זכות על הילדים לא לזורקם למים, היה
זה ה' שדבר מגרונך, ומגלגלין זכות על
ידי זכאי. לכן והטבנו לך.

ומי כמשה רבנו שידע להכיר טובה
ליתרו, שהרי הוא עצמו ניצל בעצתו
הנ"ל, עד שנהיה לחתנו, והגיעה מדת
הטוב לפתחו.

ועל דרך המוסר והאמונה יש
לומר, עד כמה צריך לידע האדם
גילגולי דבריו הטובים אשר יגיעו
בסופו של דבר להיטיב עמו ועם כל
אשר לו.

~~~~~

נונין הפוכין

וַיְהִי בְּנֹסֶע הָאָרֶץ וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה
קוּמָה | ה' וַיַּפְצֹל אֶיִיכִיָּה וַיַּגְסוּ
מִשְׁנֵאִיָּה מִפְּנֵי: וַיִּבְנֶה יֵאמֶר
שׁוּבָה ה' רַבָּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל
(י, לה)

ברש"י, עשה לו סימניות מלפניו
ומלאחריו [כעין נון הפוכה] לומר

וי"ל הטוב הוא הקב"ה, אשר ייטיב
עמנו יבנה לנו בית המקדש, והיטבנו
לך נושיב אותך ואת בניך בלשכת
הגזית.

או פלך לדרך זו: הטוב היינו בית
המקדש, שנאמר [דברים פרק ג',
פסוק כ"ה, ורש"י שם] "ההר הטוב
הזה והלבנון", והכוונה לירושלים
ולבית המקדש, ואשר על כן זכו בני
בניו של יתרו לישוב בלשכת הגזית.

ויש לעיין מה ראה משה רבנו
להבטיח דבר גדול כזה ליתרו, דבר
שהנשיאים היו ראויים לזכות בו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שמשה
רבנו למד כאן מידה כנגד מידה, ומידה
טובה מרובה: שהרי יתרו היה מיועצי
פרעה, ופתח בזכות ילדי ישראל, לא
להשליכם ליאור, עד אשר היה עליו
לברוח מפרעה.

ומדד לו הקב"ה מידה כנגד מידה
בגמול טוב. ומידה טובה מרובה.
וכאמרו:

אתה פתחת בזכות דיני נפשות על
בני, כנגד זה יזכו בני בניך לשבת
בלשכת הגזית שם דנים דיני נפשות
אשר פותחין בהם לזכות.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וליתן טעם לדברי המדרש ילמדנו, יש לומר שדרש כן בשינוי ניקוד למילה **מִקֵּר**. בדרך של אל תקרי. אל תקרי **מִקֵּר** צירה קודם לפתח, אלא **מִקֵּר** פתח קודם לצירה. ועל דרך הצח פתח צירה שנפתחה הצרה לפנייהם.

וכאילו כתוב **וַיִּסְעוּ מִקֵּר מִקֵּר ה'**.

וזה שאמר כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו. ומוסיף תוספות ומבאר: כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני אמר הקב"ה נסמוך פורענות לפורענות לאו. אלא נפסוק פרשת ויהי בנסוע הארון.

ויש לעיין, מה ראה הכתוב שהוא נצחי, להנציח הפסקה זו בין פורענות לפורענות שהיו לכאורה רק לשעתן.

אלא יש לומר, שלכל אורך הדורות על כל פורענות שלא תבוא, יהיו אלו הפסוקים כתריס בפני הפורענות ומפסיקים בין פורענות לפורענות.

שאינן זה מקומו, ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענות לפורענות. כזה:

ומבואר במסכת שבת (קטו:קטז.)
פורענות שנייה מאי היא {במדבר יא-א} ויהי העם כמתאוננים. פורענות ראשונה {במדבר י-לג} {לג} וַיִּסְעוּ מִקֵּר ה'. וא"ר חמא בר' חנינא שסרו מאחרי ה'.

וליתן טעם לדבריו יש לומר שדרש כן לפי צליל הלשון. שהאות ה'א והאות ח'ת מתחלפות, אל תקרי **מִקֵּר** אלא **מֵאֶחֶר**.

וכן צירף את האות ס' של **וַיִּסְעוּ** עם ר' של **מִקֵּר** ויצאה דרשתו לומר וסרו. וסרו מאחרי ה'.

ובתוספות פירשו בדרך אחרת מה היא פורענות ראשונה. וזה לשונם: פורענות ראשונה כדאמר במדרש (ילמדנו) ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו. [ופורענות שניה שהיו כמתאוננים, כנ"ל].

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

פניה לאחר. ורמז יש כאן. שכן דגים שבים נקראים **נוני ימא**. וכפי שברך יעקב אבינו לבני יוסף [בראשית מח,טז] **וַיִּדְגּוּ לָרֹב בַּקָּרֶב הָאָרֶץ** ולפשוטו פירש רש"י לשון ריבוי: **וידגו**. כדגים הללו **שפריס ורבים** ואין עין הרע שולטת בהם. ואונקלוס תרגם **וַיִּדְגּוּ מלשון דג. וַיִּכְנוּגְי יָמָא** 'סגון בגו בני אֲנָשָׁא על אֶרֶץ. והרי זו ברכה לבנים שיצללו במי התורה כדגים הללו במעמקי הים. ועוד כידוע מתכונות הדגים ששוחים נגד הזרם של המים, לכן נתן סימניות כוונים הפוכים משני עברי התורה שיהיו שוחים הבנים בהם נגד הזרם של המים, שיהיו עמלים בתורה ולא זורמים על מי מנוחות.

ועוד פירש רש"י בברכת יעקב לבנים, שלא תשלוט בהן עין הרע כדגים הללו שאין עין הרע שולטת בהם. וירמוז בזה שכל העוסק והעמל בתורה אין עין הרע שולטת בו כדגים הללו שאין עין הרע שולטת בהם. והם כווני ימא. שוחים בימה של תורה.

~~~~~

ויש ליתן את הדעת מדוע נבחרו דוקא **שני פסוקים אלו להיות מפסיקים בין פורענות לפורענות לכל הדורות**.

ובשימת לב למענין, יראה על נכון כי **הפסוק הראשון** הוא כנגד תורה, ויהי בנסוע הארון זו תורה, המונחת בארון, **והפסוק השני** שובה ה' רבבות אלפי ישראל היא כנגד תפילה.

ואשר על כן, תמיד תהיה גזירה זו של הקב"ה נצחית, **שתורה ותפילה יפסיקו לעולמים בין פורענות לפורענות ויהיו כתריס בפניהם**.

וכן אמר ר' אליעזר בן יעקב בפרקי אבות (ד, יא) תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות. תשובה היינו תורה וכן תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לבקש בשמונה עשרה, **השיבנו אבינו לתורתך**, ומעשים טובים היינו תפילה וכן תקנו לנו לומר בהמשך הברכה, **וקרבנו מלכנו לעבודתך**. ואיזו היא עבודה שבלב זו היא תפילה.

ועל דרך הצח והרמז, נקראו סימניות אלו "נונין הפוכין" שכל אחת מהן כמשמעה נון הפוכה עם

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וַיְהִי נַחֲפָךְ עֲלֵיהֶם עוֹלָמָם לַנִּיָּהִי
שהוא לשון צער.

או פֶּלֶךְ לַדֶּרֶךְ זו, שבאומרו הָעָם
כוונתו להערב-רב. [וכפירוש אוה"ח
הק']. והערב רב אין לו אחדות כי אם
פירוד. ולכן אף על פי שאמר הכתוב
בלשון יחיד וַיְהִי הָעָם, הרי הם
מפורדים כיחידים ולכן נאמר בהם
לשון רבים פְּמִתְאָנָנִים.

ובזה ינתן טעם לאומרו פְּמִתְאָנָנִים
באות כ"ף בתחילה, ולא מתאוננים.
שהרי אין זה לכאורה כ"ף הדמיון.
שהרי התאוננו ממש. ומה תלמוד לומר
פְּמִתְאָנָנִים. אלא תהיה הכ"ף משמשת
כתיאור זמן. מיד כשהתאוננו מיד
התקיימה בהם צרתם להיות בבחינת
נִיָּהִי, שהוא לשון צער. וכאילו אומרו
פְּהִתְאָנָנִיתָם - ויהי העם, ויהי נהי
לעם.

ועל כך אמר להם משה רבנו
(דברים א, כז) וַתִּרְגְּנוּ בַּאֱהֲלֵיכֶם.
וכאומרו, אתם רוגגים ומתאוננים
באהליכם, וחושבים כי אין ה' שומע
אתכם. והרי אתם כאילו דברתם
באזניו. וזה שאמר כמתאוננים רע
באזני ה'.

ועל דרך הסוד יהיו אלו הפסוקים
[ויהי בנסע הארץ] כשמירה בפני
הפורענות לכוון בהם כפי שכתבם
החיד"א [ס' שומר ישראל] מלמעלה

↓ למטה, כזה:

ו ב ה ו ר ק י ו י נ ש ד י נ א ו ה ב א י
י נ א י מ ו ה י א ד ס נ מ ד ח מ ב ו ב ל ש
ה ס ר א ש מ ו פ י ו ו א פ ו ה ר ה ו פ ר
י ע ו נ מ ה ה צ ב י מ י נ ב י ש י ר ת י א ל

וירמוז בזה שהשמירה היא כביכול
מלמעלה למטה כדכתיב [תהלים קג, יז]
וְתִסָּדַד יְהוָה מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאָיו
וְצַדִּיקָתוֹ לִבְנֵי בְנִים.

~~~~~

וַיְהִי הָעָם פְּמִתְאָנָנִים רַע בְּאָזְנֵי ה'
(יא, א')

יש ליתן טעם מדוע יאמר הכתוב
וַיְהִי לשון יחיד, פְּמִתְאָנָנִים לשון
רבים. ואם משום סמיכות למילה
הָעָם, הרי המילה העם תסבול גם
לשון יחיד וגם לשון רבים. ואשר על
כן, היה לו לומר או וַיְהִי הָעָם
פְּמִתְאָנָנוּ, או וַיְהִי העם פְּמִתְאָנָנִים.

ולעומקו של מקרא, על דרך המוסר
יש לומר, שמשום היותם פְּמִתְאָנָנִים
נתרחקו מה', ולכן האות ו' שְׁמוּרָה על
קשר עם הבורא, נחסרה. ובמקום

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

הַמִּשְׁקוֹף וְאֵל שְׁמֵי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם
אֲשֶׁר בִּסְף. וכתוב בתריה, וְרָאָה אֶת
הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁמֵי הַמְּזוּזוֹת
וּפָסַח וּגו'.

ועוד יש לומר, שנכתב והאספסוף א'
נחה, מלבד ה- ו' שחסירה. לומר
שאין ה' אלקים עמהם עם האספסוף.

וכנגד שנכתב סף פעמיים בפרשת בא,
נכתב גם כאן ספ פעמיים. וְרָאָה
למעין, שהניקוד בפרשת בא, סף אחד
נכתב בפתח, וסף השני נכתב בקמץ,
והן שתי מידות עליונות בגילוי ה'
בעולם. חכמה עילאה הוא הפתח,
וכתר עליון הוא הקמץ. והסף הוא
הכלי ממנו מזים, וכלי הוא שם הק'
מע"ב, אשר כנגד לבבכם. והוא כלי
בפתח ובקמץ כנ"ל. והם הערב רב לא
יזכו לו. ואשר על כן הספ הראשון
במלה והאספסוף, נכתב אמנם בפתח,
אך הוא כנגד לפתח חטאת רובץ,
והסף השני בקובוץ, שנקבצו ובאו
עליהם כל מרעין בישין. לכן נאמר
בערב רב והאספסוף א' נחה, לומר
שאין ה' אלקים עמהם עם האספסוף.
והוא כנגד הדם אשר בסף, בקמץ.
בקמיצת יד ה'.

והוא כעין נוטריקון: וה' איננו סומך
פיהם מתחילה ועד סוף. לכן פיהם

או פִּלְךָ לְדֶרֶךְ זֶה, שאכן אמר כאן כ'
הדמיון. וכך אמר להם: שמא התהפך
לכם אלקיכם לאהליכם. אתם הייתם
כַּמֶּתְאֲנָנִים ביניכם לבין עצמכם,
בחדרי חדרים, באהליכם, ודעו כי
נשמעו הדברים באזני אלהיכם.

~~~~~

דרשת וְהָאֶסְפָּסוּף

וְהָאֶסְפָּסוּף אֲשֶׁר בְּקֶרְבוֹ הַתְּאֵוִי
תֵּאָוָה וַיָּשָׁבוּ וַיָּבֹכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמְרוּ מִי יִאֲכַלְנוּ בָּשָׂר (יא, ד')

וְהָאֶסְפָּסוּף אֲשֶׁר בְּקֶרְבוֹ. וְהָאֶסְפָּסוּף
אלו הערב רב, אֲשֶׁר הָיוּ בְּקֶרְבוֹ של
עם ישראל. וכן ויבכו גם בני ישראל.
מכלל שהראשונים לא מבני ישראל
הם.

ולעומקו של מקרא נרמזו הערב רב
בסופה של המלה והאספסוף. שנאמר
במילה והאספסוף סף ללא ו'.

א' נחה לומר שאין אלקים עמהם, ו'
חסירה שאין להם חיבור לאלקות.
וכתוב פעמיים סף. סִפְסָף שהם לא
היו בנס הגלוי של "מהדם אשר בסף",
הנאמר פעמיים בפרשת בא. (יב, כב').
וטבלתם בַּדָּם אֲשֶׁר בִּסְף וְהִגַּעְתֶּם אֵל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

**זָכְרָנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל
בְּמִצְרַיִם חֲנָם (יא, ה')**

כל הפסוק ידרש כמין חומר. מי יאכילנו **בשר**, מי **יבשר** לנו את גאולתנו האמיתית. זכרנו את הדגה, את **הדאגה** אשר דאגנו במצרים, על גאולתנו ופדות נפשנו המאחרים לבוא. חנם היתה דאגה זאת. לעומת קושי השיעבוד הם הקישואים, היו הבטחות, אלו האבטיחים, להיות בחצרות ה', וזה שאמרו את החציר. ואת הבצלים שאמרו לנו בצל א-ל תהיה, ואת השומים שנהיה מוערכים מכל העמים. ויהיה שום מלשון להעריך. וכל זאת אכלנו במצרים חנם, באשר חנם נָתַן הקב"ה את חן העם בעיני מצרים. כי עתה נפשנו יבשה, מלאה בושה מלעג הגויים, אין **כל** אין חמדה של ויכולו, אין **כלי** לנפש ואין **כלות** הנשמה בלתי אל **המן** עינינו, נגד עינינו תוכחת ה': **הָמָן** העץ אשר צויתוך לבלתי אכול ממנו אכלת, מאין תבוא ישועתנו והיא נמוגה בתוך מיעינו והינינו לְמַס כְּפָן שְׁנָמָס.

ובת קול תשיכם לאמור. והמן כזרע גד שמגיע מאור זרוע לצדיק, ממידה עליונה הנקראת הו"א, היא

דבר שוא. וימינם ימין שקר. ועל זה התפלל דוד המלך ע"ה בתהלים קמד, פָּצְנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי נָכָר אֲשֶׁר פִּיקָם דִּבְרִי שְׁוֹא וַיְמִינָם יָמִין שֶׁקֶר.

ועל דרך הצח, תדרש המילה וְהֶאֱסָפְסָף לְכִינוּי הַיֵּצֵר הָרָע:
נ' בתחילת המילה מלשון ו' החיבור, שהיצר הרע מוסיף והולך ואינו שוקט על שמריו.

ה' היא ה"א **הידיעה** המוֹרָה על היצר **הידוע** מששת ימי בראשית, ככתוב בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

א' נחה, כנגד אלוֹפו של עולם **שְׁמָנִית** לאדם שאינו רוצה להתגבר על יצריו, כעין הבא ליטמא פותחין לו, ולרמז שאין הקב"ה אתו.

ספ שיצר הרע שומר לו על **הספ** להכשילו ככתוב **לפתח** חטאת רובץ.

ספ שְׁיָשִׁים אדם לנגד עיניו את **הסוף**, כעין שאמרו יזכיר לו יום המות, ואם לאו יהיה נכנע בפני היצר הרע כ**סוף** על שפת היאור שאין לו עמידה איתנה, ו**סופו שְׁיָסוּף** מן העולם. וזה נרמז בסוף המלה של **וְהֶאֱסָפְסָף**.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

לשון טיול, וזה סיבת ויחל העם לזנות.
עכ"ל.

ולעומקו של מקרא יש להוסיף
נופך ולומר, כי שטים ושטו לשון
שטות, שאין אדם חוטא אלא אם כן
נכנסת בו רוח שטות.

ואשר על כן, המן שהוא לחם
אבירים שְׁמִימִי וטהור לא נשמע
לדעת השוטים, לעשות רצון
מחשבותיהם, ולכן השוטים שבהם
היו צריכים טחינה דיכה ובישול, כל
אחד לפי ערך חטאיו, שנעשו מתוך
שטות.

ועל דרך הרמז והדרש, ידרש
הפסוק כמין חומר:

וְלִקְטָו את פרי מעלליהם הרעים,
וְטָחְנוּ בְרַחֲמֵם במקום שיהיו
מתחננים ברחמים,

וְדָכּוּ בְּמַדְלָה שהלכו מדכי אל דכי,
וּבְשָׁלוּ, אל תקרי וּבְשָׁלוּ אלא בְּשָׁלוּ,
בגללו, בְּשָׁל יצר הרע שבקרבתם, וכל
אחד בְּשָׁל חטאו.

בְּפָרוֹר אל תקרי בְּפָרוֹר אלא בָּפָה
אָרוֹר, שדברו לשון הרע על בוראם,
והתפוררו לפניו,

וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת שחגו כשיכור
בעיגול,

מידת אהי"ה, ועינו של הקב"ה על
יראיו כעין הבדולח, שמרחם עלינו
תמיד ואומר הבדלו לחיים. ועינו
נבדלת מכל עין, ומצפה לתפילתנו שכן
תקרא למפרע הבדולח, חלו דבר ה'.

^^^^

שְׁטוֹ הָעָם וְלִקְטָו וְטָחְנוּ בְרַחֲמֵם אֲוֹ
דָּכּוּ בְּמַדְלָה וּבְשָׁלוּ בְּפָרוֹר וְעָשׂוּ
אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ בְּטַעַם לְשֹׁד
הַשָּׂמֶן: (יא,ח')

יש לשאול, לכאורה מה היה להם
לטחון לדוך ולבשל את המן, הרי כל
הטעמים היו בו. ועוד יש ליתן טעם
מאי שְׁטוֹ הָעָם.

אלא יש לפתור על פי מה שפירש
אור החיים הק' בסוף פר' בלק, על
הפסוק וישב ישראל בשטים וגו'.
לפי שהמקום מטבעו לעורר טבע
התאוה הבהמית, ונראה לפרש
שהכתוב יעיד וגו' לפי שיצאו העם
לטייל חוץ למחנה ישראל ושם נמצאו
בנות מואב, והוא אומרו וישב ישראל
בשטים פירוש במקום שהיו מטיילים
בו חוץ למחניהם, ושטים הוא לשון
טיולים כדרך אומרו (יא ח) שטו העם
ופירש"י שם וזה לשונו אין שייט אלא

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

באומרו **עָלְיוֹ**, יתכוון על המחנה, ועל דרך הדרש ידרש **עָלְיוֹ**, על השמח בחלקו ואינו מתלונן ומתאונן. זה שכתוב **יָרַד הַמָּן עָלָיו**, על השמח בחלקו.

~~~~~

לָמָּה הִרְעֵתָ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא-מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת-מִשְׁנֵא כָּל-הָעָם הַזֶּה עָלַי: {יב} הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֲנֹכִי יִלְדָּתִיהוּ {יא,יא}

בשימת לב, **לְמַעַן** נאמר על ידי משה פעמיים למה הרעת. כאן, ובשמות (ה,כב) **וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לָמָּה הִרְעֵתָ לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי**.

ובחומש שמות נענש משה שלא יכנס לארץ שנאמר (שמות ו,א) **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲתָה תֵּרָאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה וּגּוֹ'. וכפירוש רש"י שם עתה תראה, העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ, וכאן לא נענש.**

וְהָיָה טַעֲמוֹ וְהָיָה לשון שמחה שהיו שמחים לטעום טעם החטא, ותחת לשד השמן טעמו טעמו של השד היוצא מן החטא, שמתרצה באמירת **עֵינֶיךָ דְּבִי טַבְחָא שְׁמִינָה מְנָאִי**. והוא לחש נגד מלאך המות שפירושו עז של בית המטבחים שמינה יותר ממני, קח אותה. ואולי ינצל. (מגילה דף ג עמ' א)

ולרשעים הוא טעם לשד השמן כאומרו **הַשָּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה**, (ישעיהו ו,י')

ולצדיקים הוא **בְּטַעֲם** לשד השמן ממש, שהוא טעם שמימי, מאל שדי, שאמר לעולמו די, שם-מן עולם האצילות, מקום ירידת שפע הברכה, לחם אבירים יניקת המלאכים, מקור טל תחיית המתים.

וכן ידרש הפסוק לאחריו,

וּבְרַדְתָּ הַטֹּל עַל-הַמִּחְנֶה לְלִלָה יָרַד הַמָּן עָלָיו: {יא,ט'}

וברדת הטל, כי טל אורות טליך, על המחנה, על המִּחְנֶה, על התחינה של הצדיקים, הוא טל תחיית המתים.

לְלִילָה, על שם קומי רוני בלילה, הוא תיקון חצות, ובקיימו ובהם נהגה יומם ולילה, ממקור הברכה **יָרַד הַמָּן**, השפע מן השמים, ולפשוטו של מקרא

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ועוד ידויק שכאן אמר לָמָּה הִרְעֵתָ, ללא ה"א בסוף המלה, וכאילו בא בטרפוניה **לעצמו** אתה משה למה הרעת לעבדך, לעבדותך. למה גרמת לעצמך שלא תמצא חן בעיני ה'. ועוד ידרש מלשון רעים האהובים, למה נגרשתי מהיות רעך האהוב ולא מצתי חן בעיניך. חסר אל"ף. כביכול עזבני אלופו של עולם.

ואשר על כן נקט עמו הקב"ה במדה טובה מרובה והשיבו (פסוק כג') **עֲתָה תִּרְאֶה הִיקָרְךָ דְּבָרִי** אִם-לֹא. ובאומרו הִיקָרְךָ רמז לו כי יקר הוא **בעיניו** באשר תלה הטרפוניה בעצמו ולא כלפי מעלה. ועוד יש לומר כשאמר וְאֶל-אֶרְצָה בְּרַעְתִּי לא רצה לומר ברעתו של העם, לכן אמר בְּרַעְתִּי ובוזה התייקר לפני בוראו. [וכדלקמן].

ועוד יש ליתן טעם לאומרו הָאֲנֹכִי הָרִיתִי, וכן לאומרו בכפילות אִם-אֲנֹכִי יִלְדָּתִיהוּ ומדוע ישתמש אדון הנביאים לעצמו בכינויו של הקב"ה הָאֲנֹכִי, אִם-אֲנֹכִי.

ועל דרך הדרש, ומוסר האמונה ידרש: **מה שכפל** הריתי ילדתי הוא כנגד ב' שלבים בהנהגת ה' בעולם.

ואמנם, יש לשאול, מדוע שם נענש ודבר אתו קשות וכאן לכאורה לא נענש, ולא דבר אתו קשות.

ויש לומר שבשמות אמר משה ג' שינויים: הא' לָמָּה הִרְעֵתָ עִם הָאוֹת ה"א בסוף, וכן אמר לָעַם הַזֶּה, ועוד שאל לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי, שכל השינויים האלו הם כ"הטחה" כלפי מעלה. למה הרעתה בתוספת ה"א המראה שכוונתו להקב"ה, לעם הזה שמראה כביכול שאינו דואג לעמו, ולמה זה שלחתי שליחותך כביכול אינה מועלת. לכן נקט הקב"ה במידה כנגד מידה. אתה אומר לָמָּה הִרְעֵתָ, ואני אומר עֲתָה תִּרְאֶה. שכן הִרְעֵתָ הוא כעין נוטריקון למפרע: שיש בו אותיות **עתה** ואותיות תר(א)ה. **ללא א'**. והאות א' תרמוז לארץ הנכספת, וכנגד אומרו לעם הזה לא יכניס את העם הזה לארצו, וכנגד אומרו לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי לא יסיים שליחותו להביא את העם לארצו. כי מנגד יראה את הארץ ושמה לא יבוא.

אבל כאן אמר לָמָּה הִרְעֵתָ לְעַבְדְּךָ. וכאומרו מה **חטאתי** ומה **רעתי** שלא מצאתי חן בעיניך. ואין כאן דבור קשה כלפי מעלה, אלא **כלפי עצמו**.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וַיִּרְדְּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. זֶה
שֶׁאָמְרוּ **שְׂכִינָה** **לֹא יֵרְדָה לַמָּטָה**
מֵעֵשְׂרָה. שְׁנֵאמַר וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ **שָׁם.**
מֵעַל עֵשְׂרָה, שָׁכַן פִּיּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיָה
לְמַעַל מֵעֵשְׂרָה (טַפְחִים), וְשֶׁאָמַר **פֹּה**
אֵל פֹּה אֲדַבֵּר בּוֹ. שִׁירֵד בְּגֹבַהּ פִּיּוֹ וְלֹא
יֹתֵר וְהוּא **מֵעַל עֵשְׂרָה.** וְרִמְזוּ **בְּעִנְיִן**
שֶׁנֶּאמַר **וְאַצְלִיתִי.** וְהוּא מַעֲיֵן נוֹטְרִיקוֹן:
וְאַצְלִי תַּחֲוִם י'. שֶׁלֹּא יֵרְדָה שְׂכִינָה
לְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה.

~~~~~

עֵד | תְּחִלָּה יָמִים עַד אֲשֶׁר-יֵצֵא
מֵאֶפְסֶכָם וְהָיָה לָכֶם לְזֵכָר לַעֲוֹנוֹתֵיכֶם-
מֵאֶסְתֶּם אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר בִּקְרַבְכֶּם
וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לְאֹמֶר לָמָּה זֶה יַצָּאנוּ
מִמִּצְרָיִם (יא,כ')

יֵשׁ לִיתֵּן טַעַם מְדוּעַ אָמַר דּוּקָא עַד
חֲדָשׁ יָמִים.

וְלַעֲוִמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יֵשׁ לֹמַר,
שֶׁחֲדָשׁ מוֹרָה עַל הַתְּחִלּוֹת הַבְּרִיאָה
וְכַעֲיֵן שְׁלִימוֹת הַלְּבָנָה עַל יְדֵי הַמַּחֲדָשׁ
בְּטוֹבוֹ בְּכָל יוֹם. וְהַמְתְּלוֹנֵנִים הָרִי הֵם
כְּכּוֹפְרִים **בְּמַחֲדָשׁ הָעוֹלָם** הַזֶּה וּמִפְּרִס
לְכָל, וְלֹכֵן יַעֲנִשׁוּ בְּמִידָה כִּגְדֵּל מִידָה **עַד**
חֲדָשׁ יָמִים.

מַחֲשָׁבָה וּמַעֲשֵׂה. כִּגְדֵּל מַחֲשָׁבָה אָמַר
הָרִיתִי וְכִגְדֵּל מַעֲשֵׂה אָמַר יִלְדָתִי. וְלֹכֵן
אָמַר : **וְאַם-כִּכָּה | אֶת-עֲשֵׂה לִי הָרָגְנִי**
נָא הָרָג אִם-מִצָּאִתִּי תֵּן בְּעֵינֶיךָ וְאַל-
אֶרְאֶה בְּרַעְיָתִי. כִּי לֹלֵא הִשְׁגָּה בְּמַחֲשָׁבָה
וּבְמַעֲשֵׂה, חַיִּי אֵינָם חַיִּים. וְכִגְדֵּל הָרִיתִי
שֶׁבְּמַחֲשָׁבָה אָמַר הָרָגְנִי נָא, וְכִגְדֵּל לִידָה
שֶׁבְּמַעֲשֵׂה חֲזֹר וְאָמַר הָרָג.

וּבְרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתֵי יָמִים (מוֹעֵד קָטָן
י:ח), שֶׁעַל יְדֵי הָרָגְנִי נָא הָרָג הַתְּקִיִּים
בּוֹ וּקְבוּרָתוֹ בְּגִי. וְכִגְדֵּל אָמְרוּ **אֵל**
אֲרָאָה בְּרַעְיָתִי, חֲתָם כֹּאֵן אֶת גִּזְרֵי דִּינוֹ
לֹא לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ, פֶּרֶט לְמַרְחֹק.
וְעַל דֶּרֶךְ הַדְּרָשׁ יֹאמַר אֵל אֲרָאָה, [אֶת
הָאָרֶץ], בְּגִלְלֵי רַעְיָתִי.

וְעַל דֶּרֶךְ הַצָּח יֹאמַר אֵל אֲרָאָה
בְּאַרְעָתִי. שֶׁהוּא תִּרְגוּם שֶׁל בְּאַרְצִי.
וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְּכּוּן לְכַךְ, בְּרִית
כְּרוּתָה לְשִׁפְתֵי יָמִים לְקִיִּים גְּזִירַת פִּיּוֹ
וְלִשְׁוֹנוֹ.

~~~~~

וַיִּרְדְּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלִיתִי
מִן-הָרִוּוּת אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמְתִּי
עָלֵיהֶם וְנִשְׁאָו אֶתְּךָ בְּמִשְׁאֵל הָעָם
וְלֹא-תִשָּׂא אֶתְּךָ לְבִכְדֶּךָ (יא,יז')

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

יש ליתן טעם לאומרו **הִיקָרְךָ**.
לפשוטו של מקרא הוא לשון
מקרה, וכפירוש ר' אברהם אבן עזרא
כמו **וַיִּקָּר מִקְלָהּ** הנאמר ברות [בג'].
וכן אונקלוס וכן תרגום יונתן
בפרשתנו: **כְּדוֹן תַּחֲמִי הִיאָרְעִינָךְ**
פְּתַגְמִי אֵין לָא. והוא לשון ארעי,
מקרה. שכך יקרהו מקרה המקרים.
וכן פירש כאן הרמב"ן, וסיכום
דבריו שבקשו בשר בדרך הטבע כיד
המקרה, ושאל משה רבנו איך יהיה
בדרך הטבע בשר לכולם, ולכן אמר
הקב"ה למשה **הִנֵּה יְהוֹנָה תִּקְצֹר עֵתָהּ**
תִּרְאֶה הִיקָרְךָ וגו', ונתן להם את השלו
הבאים עם הרוח מן הים, כדרך הטבע,
שִׁנְרָאָה להם כמקרה, וזה שאמר
הִיקָרְךָ דְּבָרִי וגו'.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח
יש לפתור כעניין "נתקרה דעתו".
כמובא בפרקי אבות פרק ד' משנה י"ז:
וַיִּפֶּה שְׁעָה אֶחָת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ כְּעוֹלָם
הַבָּא, מִפֶּל סִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בפירוש
עיקר תול"ט בשם רש"י: **קוֹרֵת רוּחַ**.
לְשׁוֹן נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ, שִׁמְתִּיקְרָת
וּמִתִּישְׁבֶּת דַּעְתּוֹ עָלָיו וגו'. כן כאן
אומר לו הקב"ה, הסר דאגה מלבך,
היד ה' תקצר, הריני מקיים את דברי
עד אשר תתקרה דעתך ותתישב עליך.

וכעין זה מפורש בפרקי דר'
אליעזר, שהנשים קבלו מתנה את
ראש חדש משום שלא השתתפו בעגל.
והסבר דבריו הוא שכל מי שִׁמְבָּשְׂרוֹ
יחזה אלק לא יוכל לכפור בו, ולכן לא
כפרו הנשים במחדש החדשים לעשות
עגל מסכה. ולכן קבלו את ראש חדש
לברכה.

~~~~~

הִצָּאָן וּבָקֶר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם
אֶם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם
וּמִצָּא לָהֶם (יא, כב')

יש לשאול, **הִצָּאָן וּבָקֶר יִשְׁחַט לָהֶם**,
מובן. אך **אֶם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף**
לָהֶם לכאורה אינו מובן.
וכי יש במדבר דגים, ומה הוא אומרו
אֶם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם.
ויש לומר שדרך משל אמר. **כנגד**
מה שאמרו זכרנו את הדגה,
אמר כלשונם אם את כל דגי הים וגו'.
ורצונו לומר. כשם שאין דגים במדבר,
כך גם הבהמות לא יספיקו להם.

~~~~~

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוֹנָה
תִּקְצֹר עֵתָהּ תִּרְאֶה הִיקָרְךָ דְּבָרִי
אֶם-לֹא (יא, כג')

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וּגְדוּלָהּ בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל לְהֵאמִין בּוֹ
וּבִנְבוּאָתוֹ וְיִתְיַקֵּר בְּעֵינֵיהֶם.

~~~~~

וַיֵּאצֵּל מִן-הָרֹחַ (יא, כה')

וַיֵּאצֵּל א' נחה. כנגד מה שאמר
וְהָאֲסַפְסָף ב'א' נחה. וְהָאֲסַפְסָף אֲשֶׁר
בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּ פְּאֻזָּה (יא, ד'), זה
לעומת זה עשה אלקים. כנגד רוח
טומאה שנחה על הָאֲסַפְסָף, נחה על
הזקנים רוח חכמה וקדושה, ממקור
האצילות, שנאמר וַיֵּאצֵּל מִן-הָרֹחַ
אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ
הַזִּקְנִים וגו'.

ועל דרך הצח יבואר וַיֵּאצֵּל, שאם
נשמר מיצר הרע, אומר הקב"ה הדא
דידי. זה שלי הוא, וַאֲצִלִּי הוא, ואשמע
צלותיה היא תפילתו, ואצילנו מכל
רע.

ועל דרך הסוד, הוא השם הק' יצל
היוצא מג' פסוקים של ויסע ויבא ויט,
הממונה על האצלתם ועל הצלתם של
ישראל, ואשר על כן הא' נחה, וקרי
ביה ויאצל.

וכך אמר לו הקב"ה למשה. אל
תתקרב האמונה מפני דברי, כפי
ששאלת הַצֵּאן וּבְקֶרֶךְ יִשְׁתַּטּ לָהֶם וּמִצֵּא
לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֹאסֶף לָהֶם
וּמִצֵּא לָהֶם (יא, כב'), אלא עתה תראה
כי יתקיימו דברי. ולא ח"ו שתתקרב
אמונת אדון הנביאים, אלא חס משה
רבנו על כבוד שם שמים שיתקיים
כראוי כנגד כל המלעיגים. שלא
תתקרב אמונתם.

ועל כך השיבו היקרך דברי אם לא.
שלא תתקרב אמונתם לא בי ולא בך,
ככתוב וַיֵּאמְרֵנוּ בְּיַהֲוָה וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוֹ
[י"ד, כט'], אלא אדרבה תתיקר
האמונה גם בי וגם בך והוא לשון יקר
וכבוד.

וכלשון אוה"ח הק': דבר אחד שאני
עושה או דיבור אחד שאמרתי לעשות
יהיה יקר כל כך שיש בו הסתפקות
לכל חלקי התאוות שיכולין להיות,
שיתן להם מין בשר שיש בו כל מיני
בשר שיכולין להיות בעולם, ושיעור
תיבת יְקָרָה הוא: יהיה יְקָר אצלך
כשתראה יְקָר הפעולה. או יתפרש
יְקָרָה - יהיה לך ממנו יְקָר [לשון
כבוד] כשיתן ה' על ידי משה מין
הבשר שאין כמוהו יהיה למשה יְקָר

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

גזירת פרעה. ואחר כן **הַחֲזִירָה**, לפי נבואת מרים. ולפני מתן תורה היה יכול להחזיר גרושתו אף אם ילדה לזולתו.

ואשר על כן יאמר על דרך הצח, שנצנצה בו רוח הקדש, וכך אמר למשה: יודע אני כי **אלדד ומידד** הם לך אחים מן האם. ויש לדונם ללא משוא פנים של קרובים. ולהתנהג עמם כאילו לא היו אחיך מהאם. ויהיה **בְּלָאָם** כנוטריקון: **בְּלֹא-אָם**. או כאילו לא אָם היא אמך להם.

^^^^

ויאסף משה אל-הַמַּחֲנֶה הוּא וזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל (יא ל)

כביכול הַשְּׁנֶה עצמו לזקנים, במידה כנגד מידה. שאמר אָם אַת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמֵצָא לָהֶם, לכן נאמר בו **ויאסף משה** אל המחנה הוא וזקני ישראל. וח"ו שירד מדרגתו להיות מורם מעם. אלא דרך ענוה נהג בעצמו לתקן בזה דברו.

^^^^

וְרִוֵּת נֶסֶע | מֵאֶת יְהוָה וַיָּגִז שְׁלֹוִים מִן-הַיָּם וַיִּטֵּשׂ עַל-הַמַּחֲנֶה בְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּבְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה

ועוד על דרך הטעמים וַיֵּאָצֵּל מִן-הָרֹוֹת מוֹטַעֲמִים בְּרִבְעֵי וּפִשְׁטָא, וַיֵּאָצֵּל מוֹטַעֲם בְּרִבְעֵי, וּרְבִיעַ בְּאַרְמִית לְשׁוֹן רֹוִבִץ, ואשר על כן ירמוז הכתוב שהשם הק' יצל שוכן ורוביץ על האדם הנשמר מעשות כל רע. ו"מן-הָרֹוֹת" מוֹטַעֲם בְּפִשְׁטָא, ורומז בזה שהצלתו של האדם מתפשטת לפניו לשמרו בכל עת. לכן מוֹטַעֲם וַיֵּאָצֵּל מִן-הָרֹוֹת, בְּרִבְעֵי וּפִשְׁטָא.

^^^^

וַיֵּצֵן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה בְּלָאָם: (יא, כח).

תימה, והרי עדין לא נקרא יהושע כן עד שנשלחו המרגלים. אלא יש לומר שהכתוב קראו כן על שם הנבואה שנתנבאו אלדד ומידד, שאמרו משה מת ויהושע מכניסם לארץ. שכך נתנבאו בלשון יהושע, לכן קראו כך הכתוב.

וַהֲוִינָן בָּהּ, מאי בְּלָאָם.

ויש לומר, כדמַתְּרַגֵּם יונתן בן עוזיאל, שאלדד ומידד נולדו ליוכבד אמו של משה מאליצפן בן פרנך, לאחר שעמד עמרם וגירשה בגלל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

יב,א'). מדוע דרך רשעים צלחה שְׁלוֹ
כָּל בְּגָדֵי בָּגָד. שְׁלוֹ מלשון שלוה.
ועל כן נאמר ויגזו שלווים, שהקב"ה
גזז את שלוותם. שלא יתקיים בהם
נבואת ירמיהו שְׁלוֹ כָּל בְּגָדֵי בָּגָד.

~~~~~

**ויקרא את-שם-המקום ההוא
קברות התאוה כי-שם קברו את-
הנעם המתאנים:** (יא,לד')

תרגום אונקלוס: וקרא ית שְׁמָא
דְּאַתְרָא הֵהוּא קַבְרֵי דְּמִשְׁאַלֵי אַרִי
תַּמֵּן קַבְרוּ ית עֲמָא דְּשְׂאִילֵו.

לפי התרגום המתאווים הוא דְּשְׂאִילֵו.
ששאלו בתאוותם. והרי אפשר היה
לתרגם דְּחִמִּידוּ לֵהֶן כהתרגום
בבראשית מט כו עַד-תֵּאֲנֹת גְּבָעֹת
עוֹלָם.

**ואשר על כן יש ליתן טעם לאומרו
שאלו ולא חמידו.**

ובשימת לב יש לומר, שאמר
דְּשְׂאִילֵו כנגד מה שהתאוו חָנָם. ודרשו
בו חָנָם מן המצוות. והם רצו להיות
במעמד של שומר חָנָם, שאינו מתחייב

**סביבות המצנה וכאמתים על-פני
הארץ** (יא לא)

וַיִּגְזוּ שְׁלוּיִם מִן-הַיָּם. יש לשאול
מה ת"ל שְׁלוּיִם מִן-הַיָּם, והרי
שלוים אינם מן הים.
וי"ל שענה למשה לפי טענתו. משה
טען על פי הטבע אם את כל דגי הים
יאסף להם ומצא להם. השיבו הקב"ה
שלוים מן הים. שלא כדרך הטבע. וזה
שאמר לו היד ה' תקצר.

~~~~~

ויאספו את-השָׁלוֹ (יא,לב')
יש ליתן טעם מדוע נכתב שָׁלוֹ
בכתיב חסר, והיה לכאורה ראוי
להינקד שָׁלִיו עם יו"ד, כתיב מלא.

ויש לומר שלא יתחד הקב"ה את שמו
על המאכל הזה, כי הוא כנגד תאוה.
ואשר על כן, היו"ד אשר תורה על שם
השם שנחסרה ממנו.

ועל דרך הצת, זה הוא שנאמר וַיִּגְזוּ
שְׁלוּיִם מִן-הַיָּם וכאמרו שגזזו את
המלה ים מן השלוים, ונשאר שָׁלוֹ.
ורצונו לומר שְׁלוֹ הוא, ולא שלי. זה
השָׁלוֹ שְׁלוֹ הוא, של בעל התאוה,
ואינו שלי. ועל זה נאמר (ירמיהו,

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

פְּתָאֵם. יש ליתן טעם מאי **פְּתָאֵם**,
שאמר הכתוב.

על דרך הפשט הוא לשון תיכף ומיד,
במהירות ובבהילות. **ולעומקו של**
מקרא ועל דרך הצח והמוסר יש
לומר על דרך חלקהו ודרשהו. חלקהו
לשתי תיבות. פי-תאום. ועל דרך אל
תקרי. אל תקרי תאום אלא תהום. שכל
המדבר לשון הרע יראה עצמו כעומד
על פי תהום.

או כלך לדרך זו, פי-תאום, תאום
ממש. אם פיו הוא להרע, הרי **תָּאֹם**
הוא לאיש משחית. ואם **נוצר פיו**
ולשונו, תָּאֹם הוא לבוראו, כמעשה
הכרובים המעורים זה בזה כאשר
ישראל עושים רצונו של מקום.
וכאומרו לקמן על משה [יב,ח']:

פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבֶּר-בּוֹ

^^^

וְאֵבִיךָ יִרְק בְּרִקְבְּךָ הָלֹא תִפְלֵם
שְׁבַעַת יָמִים (יב,יד)

יש ליתן טעם מדוע נקט לשון **יִרְק**
יִרְק ולא **נזף נזף**, גער גער.

בהחזרת הדבר אם נאנס. והוא בדרגה
הפחותה ביותר מן השומרים. לעומת
שואל, שהוא דרגת השמירה החמורה
ביותר מן השומרים שחייב גם על
אונסים וכו'.

וכנגד מה שהם בקשו **חנם מן**
המצוות, ניתנו להם **תאוותיהם**
בהשאלה. כדי שלא יהיו בהפקרות
ויצטרכו לשלם עבור תאוותיהם.
ואע"פ שאמרו אם בעליו עמו לא
ישלם, הרי כאן ודאי לא התקיים בהם
בעליו עמו. **שבעליו הוא הקב"ה**, ולא
יהיה מקומו עם העם המתאווים.

לכן נקראו **עמא דְּשְׂאִילו. העם**
השואלים. אשר בקשו מעמד של
חנם, וקבלו מעמד של **שואל**, ועליהם
לשלם עבור תאוותיהם. לכן תרגם
אונקלוס **וּקְרָא יְתָ שְׂמָא דְּאִתְרָא הֵהוּא**
קִבְרֵי דְּמִשְׂאָלֵי כי שם קברו את העם
המתאווים ארי תמן קברי ית עמא
דמשאלי.

^^^

ויאמר יהו'ה פתאם אל-מִשָּׁה וְאֶל-
אֶהְרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם
אֶל-אֶהֱל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם.
[יב,ד']

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ויש לעיין בלשון של **אסיפה** בפרשה, לגבי משה לגבי הזקנים ולגבי מרים.

ויש לומר שיש בזה שבח גדול לצדיקים. כנאמר ויאסף אל עמיו באברהם ביצחק וביעקב, וכן רש"י והרמב"ן, שזו מיתת הצדיקים **שנאספים אל הקב"ה**.

ועל דרך הצח, לכן נקרא הצדיק בהתקרבו אל ה' בשם **נאסף**, על שם **שאין סוף**. **אינו סף** מן העולם. שיש לו המשך תמידי ונצחי. לכן נאמר גם במרים וגם במשה הן בעודם חיים הן בעת פקודתם, לשון אסיפה.

והיא עליית הנשמה אל בוראה אצל כסא כבודו, והיא העלייה האמורה בפרשה, בנרות המנורה ובענן. שכל הקדושה והטהרה שואפת היא למעלה, אל כסא הכבוד.

ובזה נעוץ סוף הפרשה בתחילתה ותחילתה בסופה. ועל זה נאמר (קהלת יב, יא') דְּבָרֵי חֲכָמִים פְּדָרְבָנוֹת וְקַמְשֻׁמְרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֶסְפוֹת נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד. ואמרו במדרש רבה, **מִרְעָה אֶחָד** זה משה רבנו וְשֵׁאֶסְפֹן ונתן מפי הגבורה.

וי"ל, דנקט כאן **מידה כנגד מידה**. על מה שאמרה **הָרַק אֶף-בְּמִשְׁה דְּבָר ה'** וגו', נאמר עליה **יָרַק יָרַק**.

וכן, תדייק ההשגחה העליונה במידה כנגד מידה גם בהמשך. באמרים: **הָלֹא**. **הָלֹא** גם-כֵּן דְּבָר, וְיִשְׁמַע ה' ומדד מידה כנגד מידה לאמר: **הָלֹא** תִּכְלֹם שְׁבַעַת יָמִים.

שְׁבַעַת יָמִים. כאן נעץ הכתוב סופה של הפרשה בתחילתה. שבעת ימים כנגד שבעת הנרות. **שזכות העלאת הנרות** עמדה להם לאהרן ולמרים **להעלותם** שוב לדרגתם, **וְהָעַם לֹא נָסַע עַד-הָאָסֶף מִרְיָם**, כביכול אמרו עד שתיאסף על ידי ה', כדכתיב בתהלים כז, י': **כִּי-אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְה' יִאֲסָפֵנִי**.

וידויק על דרך הצח באמרו עד **ה'אָסֶף מרים**, עד ה' **אסף מרים**.

וכשם שיש אסיפת הנשמות והיא עלייתן אל כור מחצבתן, כן יש עלייה **לנשמה בעודה בגוף**, והיא התשובה העולה למעלה כשלהבת העולה מאליה.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

בא וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ נָאִם יְהוָה: {טו} וְנָלוּו גוֹיִם רַבִּים אֶל יְהוָה בְּיוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וְיָדַעְתָּ כִּי יְהוָה צְבָאוֹת שָׁלַח־נִי אֶלֶיךָ: {טז} וְנָחַל יְהוָה אֶת יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת הַקִּדְשׁ וּבִחֶר עוֹד בִּירוּשָׁלַם: {יז} **הֵם כָּל בְּשָׂר מִבְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹזֵר מִמֶּעוֹן קִדְשׁוֹ: (ס)**

{פרק ג, א'} וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶאךָ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשֹׁטְנוֹ: {ב} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה בָּךְ הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בָּךְ הַבֹּחֵר בִּירוּשָׁלַם הַלּוֹא זֶה אוֹד מִצֵּל מֵאֲשׁ: {ג} וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶאךָ: {ד} וַיֵּנֶן וַיֹּאמֶר אֶל הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוּאִים מֵעַלְיוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הִעֲבַרְתִּי מֵעַלְיָה עֲוֹנָה וְהִלְבַּשְׁתִּי אֹתָהּ מְקַלְצוֹת: {ה} וַאֲמַר יְשִׁימוּ צִנְיָף טְהוֹר עַל רֹאשׁוֹ וַיְשִׁימוּ הַצִּנְיָף הַטְּהוֹר עַל רֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמֶלֶאךָ יְהוָה עֹמֵד: {ו} וַיַּעַד מֶלֶאךָ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: {ז} כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם בְּדַרְכֵי תִלָּךְ וְאִם אֶת מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמַר וְגַם אֶתָּה תִּדְּרִין אֶת בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמַר אֶת הַצָּרִי וְנִתְמַי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה: {ח} שָׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתָּה וְרַעֲיָה הַיֹּשְׁבִים לִפְנֵיךָ כִּי אֲנֹשִׁי מוֹפֶת הַפֶּה כִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת עַבְדִּי צֶמַח: {ט} כִּי הִנֵּה הָאָבֶן אֲשֶׁר נִתְמַי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל אָבֶן אֲחַת שְׂבָעָה עֵינַיִם הִנְנִי מִפְתַּח פֶּתַחָה נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת עוֹן הָאָרֶץ הַהִיא בְּיוֹם אֶחָד: {י} בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֵל תַּחַת גֹּפֶן וְאֵל תַּחַת תַּאֲנָה:

{פרק ד, א'} וַיָּשָׁב הַמֶּלֶאךָ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרִינִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ: {ב} וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אֶתָּה רְאֵה (וַיֹּאמֶר) וַאֲמַר רֵאִיתִי וְהִנֵּה מְנוּרָת זָהָב בְּלֵה וְגִלְהָ

וזה לעומת זה עשה אלקים, כנגד הדרגה הפחותה ביותר שיכול היה האספסוף להגיע, נאמר במרים דרגתה הגבוהה **עַד-הָאֶסֶף** מרים. ומנוקד בצירה שהיא מספירת הבינה הגבוהה, וניקוד הצירה הוא כנגד בארה של מרים שזכתה שישתו מבארה כל עם ישראל שבמדבר ובכל הדורות.

ועל דרך זה יבואר **שיר הספירות**,
שיר ההשתוקקות של האדם אל בוראו:

אֶל מְקוֹם רוּם
הַחֹלֶם הַנִּכְסָף
שֵׁם אֱהִיָּה
לַעֲת נֶאֱסָף,
מֵאֲדָנִי הַהוֹיָה
לָךְ אֱהִמָּה

הפטרת בהעלתך

בנביא זכריה פרק ב פסוק יד', עד פרק ד פסוק ז' ומפטירין בה גם בשבת חנוכה.

פסוקי ההפטרה

{פרק ב, יד'} רִנֵּי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנְנִי

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ואע"פ שלכאורה אין קשר בין הנבואות, יתבארו כולן כחטיבה אחת הקשורה להעלאת הנרות שבפרשה. ויתבארו כל אחת במקומן:

בחלקה הראשון [ב,יד-יז] מתנבא הנביא על השיבה מהגלות ותקומת בת ציון: **רְגִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ נָאָם יְהוָה.**

ומבאר המלבי"ם שפסוקים אלו שייכים לכאורה לנבואה הקודמת של זכריה: אחר שהודיע האזהרה שהזהיר ה' על ידו את האומות בל ירעו לישראל בגולה כי ה' משגיח עליהם, משים פניו אל בת ציון שתרון ותשמח על הישועה שתבא באחרית ימי הזעם שאז יבוא לשכון בתוכה **וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ נָאָם יְהוָה.** ואז ינחל ה' את נחלת יהודה למען הרחיב את מקום ירושלים, ומסיים עניין זה באומרו [יז] **הִס כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי גֵעוֹר מִמַּעוֹן קָדְשׁוֹ:** בראותו במחזה התגלות ה' לעתיד לבוא ונקמתו בצרי יהודה, אומר שכולם ישתקו מפני ה' בעת "ש"גֵעוֹר מִמַּעוֹן קָדְשׁוֹ".

בחלקה השני של ההפטרה {פרק ג,א'} מתנבא הנביא על **יהושע הכהן הגדול.** ואע"פ שנראה לכאורה כי אין

על ראשה ושבָּעָה גְּלִיתָהּ עָלֶיהָ שְׂבָעָה וְשָׂבָעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁה: {ג} **וּשְׁנַיִם זִיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגֹּלֶה וְאֶחָד עַל שְׂמָאלָהּ:** {ד} וַאֲנִי נֹאמֵר אֶל הַמֶּלֶאךָה הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מָה אֵלֶּה אֲדֹנִי: {ה} וַאֲנִי הַמֶּלֶאךָה הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה הֵמָּה אֵלֶּה נֹאמֵר לֹא אֲדֹנִי: {ו} וַאֲנִי וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דָּבָר יְהוָה אֶל זָרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בְּחֵיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחִי אֶמֶר יְהוָה עֲבָאוֹת: {ז} מִי אַתָּה הֵר הַגָּדוֹל לִפְנֵי זָרְבָבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת הָעָם הָרֹאשָׁה תִּשְׁאוֹת מִן מֶלֶךְ:

בביאור ההפטרה ושייכותה לפרשה

בשימת לב, ההפטרה מחולקת לשלושה חלקים:

בחלקה הראשון [ב,יד-יז] מתנבא הנביא על השיבה מהגלות ותקומת בת ציון: **רְגִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ נָאָם יְהוָה.**

בחלקה השני של ההפטרה {פרק ג,א'} מתנבא הנביא על **יהושע הכהן הגדול.**

בחלקה השלישי של ההפטרה {פרק ד,א'} מתנבא הנביא על חזיון המנורה:

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

לְאִישׁ חֲסִידְךָ. ועל החסידים האלו שבכהונה רצה השטן לקטרג.

וּמִמְשִׁיךְ הַמִּלְכִּי"ם בְּבִיאוּרוֹ שהיה על יהושע **שְׁנֵי מִיָּנִי דִּינִים** דין אחד על עצמו שהיה עליו איזה קטרוג, וכבר היה הקטרוג הזה בעת שהשליכוהו לכבשן האש [על ידי נבוכנצר עם אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה שהיו נביאי שקר שאז עמד לדין אם הוא ראוי שיעשה לו נס ע"י המלאך והם נשרפו והוא ניצל, רק נחרכו בגדיו, משום בניו שנשאו נשים נכריות].

ואז

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן, יגער ה' בשטן על שני עניינים. **הַאֲחֵד** שה' הוא בעל הרחמים המטה בריותיו לזכות, לזה אמר יִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַשָּׁטָן, **וְהַעֲנִיין הַשְּׁנִי** יִגְעַר יְהוָה בְּךָ מִצַּד שֶׁה' הוא הַבֹּחֵר בִּירוּשָׁלַם, ומצד זה יציל את הכ"ג אשר שמשו אבותיו במקדש, ובזה החליט הדין שראוי אל הנס שינצל. והוסיף ואמר **הָלוֹא זֶה אוֹד מִצֵּל מָאֵשׁ.** רצה לומר הגם שאינו ראוי שיעשה לו נס כמו חנניה מישאל ועזריה שלא שלט האש במ כלל אף בבגדיהם וביהושע נשרפו בגדיו, וא"כ הוא אוֹד כַּעַץ שֶׁאֲחֻזָּה בּוֹ הָאֵשׁ קָצַת,

קשר בין הנבואות, נראה בעליל כי מראה יהושע הכהן הגדול שנזקק לתקן מעשיו ומעשי בניו ומעשי בניו של מקום, היא הדרך העולה בית א-ל לקראת התגלות ה' לעתיד לבוא שדיבר בה בתחילה, עד אשר "**נִעוֹר מִמְעוֹן קִדְשׁוֹ**". ואשר על כן ממשיך בחזיון הבא. [ולכן חיבר החזיונות בו' החיבור].

וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶאךָ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל יָמִינוֹ לְשֹׁטְנוֹ. מבאר המלבי"ם שהנביא ראה בחזיון הנבואה איך יהושע עומד לפני מלאך ה' שדן אותו על מעשיו. והשטן שהוא המקטרג עומד על שמאלו של המלאך שהוא ימִינוֹ של יהושע העומד כנגדו.

ולעומקו של מקרא נראה לומר ההסבר בזה של ימין ושמאל שהשטן הוא הכח המקטרג תמיד יעמוד לצד שמאל של הדיין, שצד זה הוא **גְּבוּרָה** על פי הסוד. ויקטרג אל מול ימינו של העומד לפניו, כי **ימין הוא חסד**, וירצה המקטרג העומד לשמאל הדיין לבטל החסדים והרחמים שהם בימין הנידון שלפניו. ולכן נאמר **עֹמֵד עַל יָמִינוֹ לְשֹׁטְנוֹ.** כי יהושע הכהן הגדול נאמר בו [דברים לג, ח'] **תִּמְיִדָּה וְאוֹרִיִּידָה**

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

יתקדשו כמלאכים והם יהיו מהלכים בין המלאכים הנצחיים העומדים לפני ה' ויתהלכו עמהם בחייהם.

ונבואה זו מלבד שהיתה פרטית על יהושע כנז', **היתה ג"כ כללית** [ובזה נקשרת לחלק הראשון של ההפטר] ונבואה עתידה על זרעו, שלפעמים יהיו עומדים במשפט והשטן יקטרג עליהם שישרפו באש, שזה היה בעת השמד בימי אנטיוכס וכמו שהיה בימי החשמלונאים שנצולו בנס ובהשגחת ה', וגם היה קטרוג על כהונתם וה' מחל עונם והלביש אותם מחלצות, והבטיח לו שלעתיד יתן לו בנים מהלכים בין המלאכים בבית עולמים: [וסיים חלק נבואה זו כתחילתה] **כִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת עֲבָדֵי צִמְחָה**.

ר"ל שבאחרית הימים אביא את מלך המשיח, וקראו בשם **צמח** לרמז כי עתה נכרת חוטר מגזע ישי והוא נעלם טמון בארץ, רק הוא דומה כזרע הטמון במעמקי האדמה אשר **בעתו יצמח ויתגלה ומתחתיו יצמח**, וע"ז רמז שם **זרובבל שנזרע בבבל**, ר"ל שהיה דומה כזרע הנזרע בארץ **שממנו יצמח צמח בבוא תור הגאולה**.

בכ"ז הוא **מַצֵּל מֵאֵשׁ** שלא שלטה האש בגופו, הגם שבערה וחרכה את בגדיו.

ולאחר הגערה בשטן המלאך אמר אל הממונים תחתיו להעביר פשע ולכפר חטאת **הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעָלַי** ר"ל שלא ישא עונש בעון בניו, וגם י"ל שבניו גרשו נשותיהם, **וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֵאאֵה הָעֶבְרָתִי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנָךְ וְהִלְבֵּשׁ אֶתְךָ מַחְלָצוֹת** שהם בגדים נקיים ומרמזים לזכויות.

[בשלב זה של חזיון הנבואה מתערב הנביא במחזה הנבואה בפועל ופונה אל המלאך]: {ה} **וְאָמַר** [הם דברי הנביא] **וַיִּשְׁמְעוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל רֹאשׁוֹ** היינו שישוב אל מעלת הכהונה הגדולה וילבש את המצנפת שהיא אות הכהונה הגדולה, **וַנִּתְקַבְּלוּ דְבָרֵי הַנְּבִיא וַיִּשְׁמְעוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל רֹאשׁוֹ וַיִּלְבָּשֻׁהוּ בְּגָדִים שֶׁהֵם יֵתֵר בְּגָדֵי כ"ג.** {ו} **וַיַּעַד מֶלֶאךָ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:** {ז} **כֹּה אָמַר אֲדֹנָי צְבָאוֹת אִם בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ וְאִם אֶת מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגו'** **וְנִתְּמִי לָךְ מֵהַלָּכִים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה**. ר"ל שהגם שהכהנים בזמן הזה הם בני אדם שוכני בתי חומר ומדרגתם יהיה שפלה ממדרגת המלאכים, **יֵצֵא מִמֶּךָ חוֹטֵר לַעֲתִיד לְבַא שִׁישְׁמֻשׁוֹ בְּבֵית הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהֵם**

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

על המקדש אשר יבנו בו, שמעתה תהיה השגחת ה' ע"י המקדש אשר ישכן שם ומשם ישגיח בעולמו. והנה שבעה עינים אלה שהם המשגיחים באמצעות ז' כוכבי לכת הם מושכים את שבעה עינים עליונים וגבוהים מהם גבוה מעל גבוה, עד שבעה ספירות הבנין שמשם תרד השפע וההשגחה דרך עינים התחתונים שהם ז' כוכבים, ובמה שחקק באבן הזה שבעה עינים רמז ג"כ למשוך אל האבן הזה עינים ההשגחיים העומדים בראש, (וידוע ששבעה עינים העליונים ישפיעו אל אבן הראשה הידועה שהוא מדת מלכות שהוא אבן אשר מאסו הבונים, עז"א על אבן אחת שבעה עינים), ע"ז אמר אליו ששבעה עינים אשר חקק יהושע על האבן היסודי הם מעשה ב"ו ולא יתקיימו, כי בזה"ז מושלים עינים התחתונים שהם הכוכבים והמערכת, אבל בעת שאביא את עבדי צמח אז הנני מפתח פתוחה, "אז אפתח אני פתוחי חותם הזה וציר העינים, וכמו שיבאר זה במחזה שראה אח"ז. [הוא חזיון המנורה. ובזה יתקשר עניין יהושע לעניין המנורה זכריה. הוא החלק השלישי של ההפטרה].

ומכאן יתנבא על אבן הפינה לבניין הבית השלישי. והוא כחזון אחרית הימים.

{ט} פי הנה האבן אשר נמתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהוה צבאות ומשתי את עון הארץ שהיא כיום אסד: {י} כיום ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש לרעהו אל תסת גפן ואל תסת תאנה:

והנה חזיון זה אשר חזה הנביא זכריה, הוא עצמו לא הבינו עד אשר הראוהו את חזיון המנורה, שבזה ניתן פירוש לאבן הראשה.

ומבארו המלבי"ם:

בעת שיסדו בנין הבית ע"י זרובבל והכינו את האבן הראשה, היינו את האבן פינה שמניחים ראשונה ביסוד הבנין, מסר זרובבל את האבן ליהושע שהוא יניח אותו בהיסוד, כאשר הוא כהן לאל עליון, ויהושע חקק על האבן דמות של שבעה עינים, לרמז בזה ששבעה עיני ה' המשוטטים בארץ, שהוא השפעת שבעה כוכבי לכת שע"י ינהיג ה' ההנהגה הטבעית הסדורה מן ימי בראשית להנהיג במ עולמו ועל ידם ישגיח בעולמו, והיו חקוקים עתה על אבן זה, דהיינו

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

חיצוני בלבד. שכאן שבעה נרות וכאן שבעה נרות, כאן זהב וכאן זהב. אך בפעולתן לא ידמו כלל. שכן ניצטווה אהרן להעלות נרותיה עד שתהא השלהבת עולה מאליה, ואילו במנורת זכריה עיקרה יורה על ירידה, ירידת השפע, ירידת שפע השמן אל הגלגל שמעליה ומן הגלגל אל כל נרותיה.

ולעומקו של מקרא נאמר כי יש כאן השלמה. מנורת זכריה באה במחזה להשלים את עבודת ההדלקה של אהרן הכהן. שאהרן הכהן מעלה את הנרות מלמטה למעלה, ובמנורת זכריה יורד השפע מלמעלה למטה. ובהיות זכריה עצמו ממשפחת כהנים [בספר עזרא (ונחמיה) פרק י"ב, פסוק ט"ז "לעדוא - זכריה"] הרי שמצאנו כאן כהנא מסייע כהנא.

עוד בעניין השפע היורד מן הגלגל אל המנורה ככתוב נאמר ראיתי והנה מנורת זקב פלה וגלה על ראשה

בשימת לב, נסמכו בפסוק פלה וגלה. ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח יש לומר כי נמצא בזה רמז שעיקר המנורה תלוי בשפע השמן היורד אליה, כי בלי שמן שידלק מה לכאורה

בחלקה השלישי של ההפטרה {פרק ד, א'} מתנבא הנביא על חזיון המנורה: ומקדים המלבי"ם ומבאר:

הנביא לא הבין את המראה הקודם, ולא ידע הכונה מ"ש שיפתח פתוחה שבעה עינים, וע"כ נפל בשינה ותרדמה שזה יהיה בעת שיכוסה ממנו דבר ה', ולכן בא המלאך שנית והעיר אותו משנתו, ויראהו מראה אחרת שהוא פירוש המראה הראשונה: והוא חזיון המנורה. וישב המלאך הדבר פי ויעירני פאיש אשר יעור משנתו: {ב} ויאמר אלי מה אתה ראה נאמר ראיתי והנה מנורת זקב פלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבחזיון זה, לכאורה, ההפטרה משתייכת לפרשה, להעלאת הנרות שבתחילת פרשת בהעלתך. שכן נאמר בפרשה בהעלתך את-הנרות אל-מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות, ונאמר בהפטרה והנה מנורת זקב פלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה וגו'.

אך בשימת לב, נראה למעיין כי בין המנורות אין כל כך דמיון. אלא דמיון

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ובהתבונן עולה הקשר של ההפטרה גם עם כלל ענייני פרשת בהעלתך. וכפי שהובא בפתח הפרשה בלעומקו של מקרא כי מכנה משותף אחד לרוב ענייניה, והוא העלייה והשאיפה כלפי מעלה, והוא מכח השפעה של השמן היורד מלמעלה למטה.

ויש ליתן טעם בחילוק בין שתי המנורות, של משה ואהרן ושל זכריה הנביא.

וההסבר בזה הוא, שהמנורה של משה יש בה נתינת כח לכל העליות האמורות בפרשה בפרט ובעם ישראל בכלל, כולל העליה והכניסה לארץ בימי יהושע בן נון, וכן למשך כל הדורות.

והמנורה דזכריה, בה יורד השפע מלמעלה למטה, נתגלתה לזכריה בנבואה בעת אשר ישראל גלו מאדמתם, וכבר אומרים ביאושם [יחזקאל לז, יא] הנה אֶמְרִים יָבִשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאֶבְדָּה תְּקוּמָתֵנוּ נִגְנְנוּ לָנוּ, ובא המראה של המנורה בנבואה לומר לבני ישראל להתעודד, כי הנה השפע יורד מלמעלה לעודדם ולזרזם לשוב בשמחה לארצם, וכפי שפירש המלבי"ם לעיל שיש כאן הבטחה

ערך למנורה. לכן נאמר וְהָב פֶּלֶה, כְּשֶׁכֶּל פֶּלֶה של המנורה עם זהבה עיקרה הוא פֶּלֶה, שְׁמֶנָה שֶׁשׁ שְׁמֶנָה יורד אל עבר פניה.

ואשר על כן יש מפיק באות ה של הגֶּלֶה.

ומפיק משמעו בארמית לשון הוצאה, מוציא, וכוונתו שיש להוציא את האות ה"א בדרך של עיצור ולא כאות נחה. וגם העיצור שבא על ידי המפיק ירמוז לבי מעצרתא הוא הגת שכובשים בו את הענבים על ידי אבן כבדה, כן המפיק שֶׁבֶּגֶלֶה ירמוז על הוצאת השמן ממנה, שכן מפיק מורה על הוצאה, וכשמו כן הוא. ומה שזה סמוך לתיבה פֶּלֶה ירמוז שֶׁהֶגְלֶה היא כעין פְּלִי להעביר את השפעה למנורה פֶּלֶה, כלומר לכל הנרות, ליתן קיום נצחי למנורה עצמה.

ועוד, שלפי ר' משה הדרשן על הפסוק וַיִּקְרָא לָהּ זִבְחַ בְּשֵׁמוֹ [במדבר לב, מב] לָהּ אינו מפיק ה"א מפרש רש"י: וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה, לא מפיק ה"א. רמז שלא נתקיים בו זה השם. לפיכך כאן יֶאָמֵר שִׁירְמוֹז המפיק על קיום נצחי של השמן במנורת הזהב, שעתידה לחזור לבית מקדשנו בב"א.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

מִיָּמִין הִגָּלָה וְאֶחָד עַל שְׂמָאלָהּ וּשְׁנַיִם זֵתִים עָלֶיהָ. אֲצִלָּה שְׁנֵי אֵילָנוֹת שֶׁהִזִּיתִים גְּדִילִים בֵּהֶם : אֶחָד מִיָּמִין הַגּוֹלָה וְאֶחָד מִשְׂמָאלָהּ וְגו'. והם כמין עריבות ועדשים של בית הבד שהם עומדים אצל הזיתים והזיתים נחבטים מאיליהם לתוך הצנתרות ומתחממות שם כבמעטן ונעצרים שם בבית הבד והשמן נופל לתוך הצנתרות ומהצנתרות לתוך הגולה ומהגולה אל המוצקות ומהמוצקות אל הנרות והמוצקות והנרות ארבעים ותשע היו רמז לאור שלעתיד לבא אור החמה יהיה שבעתים כאור של שבעת ימים ארבעים ותשע על אור של יום בראשית:

וּלְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא וְעַל דֶּרֶךְ הַרְמֵז וְהַצָּח, תְּהִיָּה הִגָּלָה רִמְזָה לְמַעֲיִין הַגְּלוּת וְהַגְּאוּלָּה, מַעֲיִין שֶׁל אֹרֶה הַיּוֹצֵא מִתּוֹךְ חֲשֶׁכֶת הַגְּלוּת אֶל אֹרֶךְ שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁל הַגְּאוּלָּה. וְהָרִי פְתִיחַת הַהִפְטָרָה וְסִיּוּמָה חִבְרוּ יַחֲדוֹ: תְּשׂאוֹת תָּן תָּן לָהּ, רָנִי וְשִׂמְחִי בַּת צִיּוֹן כִּי הִנֵּנִי בָּא וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכָךְ נָאָם יְהוָה: וְנִסְחַל יְהוָה אֶת יְהוּדָה תִּלְקוּ עַל אֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם, בִּב'א.

^^^

המערכת, שע"ז צריך חיל שיתגבר בדרך הטבע, ולא ע"י המלאכים שהגם שאז ינהג בנס ולא בחיל חיצוני, בכ"ז צריך כח פנימי, כי אין הנס שורה על דבר ריקן, "כי אם ברוחי" שרוח ה' לבדו ינהיג וימשול בהשגחתו הפרטית, שזה רמז במנורת הזהב ושבעה נרותיה ובשבעה עיני ה' אשר יפתח על אבן היסוד:

תְּשׂאוֹת תָּן תָּן לָהּ. אז ישמע קול המייה אשר כולם יענו ויאמרו הנה להאבן הזאת יש לה חן רב כי היא טובה וחשובה עד מאד :

וְכֵן פִּירַשׁ רַש"י בחזיון המנורה לעניין הגאולה העתידה:

{ד,ב'} **וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רֵאיוֹתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב פְּלָה וְגָלָה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נְרִתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ: {ג'} וּשְׁנַיִם זֵתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיָּמִין הִגָּלָה וְאֶחָד עַל שְׂמָאלָהּ: וְגָלָה עַל רֹאשָׁהּ לְשׁוֹן מַעֲיִין כְּמִין סֶפֶל גָּדוֹל עֲגוּל: וְשִׁבְעָה נְרִתֶיהָ כְּמִין בְּזִיכִין שְׁנוֹתָנִין הַשֶּׁמֶן וְהַפְתִּילָה לְתוֹכָהּ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְכָל נֶר וְנֶר בְּאֵין שִׁבְעָה צְנוּרוֹת קִטְנִים שֶׁהַשֶּׁמֶן זָב מִן הַגּוֹלָה דֶּרֶךְ אוֹתָן מוֹצָקוֹת לְכָל נֶר וְנֶר. [ג'] וּשְׁנַיִם זֵתִים עָלֶיהָ אֶחָד**

מה

לעומקו של מקרא
פר' בהעלתך